

**NYUGAT-MAGYARORSZÁGI EGYETEM
BENEDEK ELEK PEDAGÓGIAI FŐISKOLAI KAR**

**KONZULENS TANÁR:
MOLNÁR KATALIN
FŐISKOLAI ADJUNKTUS**

“SZABADIDŐS LEHETŐSÉGEK”

SOPRON, 2004.

**KÉSZÍTETTE: BATHÓ ILDIKÓ
SZOCIÁLPEDAGÓGUS-JELÖLT**

VÁZLAT

1. BEVEZETÉS

- 1.1. Téma választás indoklása avagy az „Az Utolsó Mohikán”
- 1.2. A téma választás társadalmi fontossága
- 1.3. Miért fontos a prevenció?

2. A TÉMA ELMÉLETI KIFEJTÉSE

- 2.1. Prevenció
- 2.2. A szabadidő optimális felhasználásának jelentősége
- 2.3. Pubertáskor jellemzői
 - 2.3.1. Kortársak szerepe pubertárs korban
 - 2.3.2. A család és a leválás problémái
- 2.4. Hots Stops, vagyis a Forró pontok elnevezésű ifjúsági program bemutatása
- 2.5. Forró pontok program magyarországi adaptációja 1997-2000
 - 2.5.1. Helyi programok megvalósítása, Csili Művelődési Központ XX. kerület
 - 2.5.2. Helyi programok megvalósítása, Bp. XXI. kerület Csepeli Rákóczi Kert
 - 2.5.3. A BMK és NYIKE szerepe a programban
 - 2.5.4. Miért nem tudott lábra állni a program?
- 2.6. Magyarországi Éjféli Sportbajnokság Egyesületének (MÉSE) bemutatása
- 2.7. Holdsugár Program bemutatása
- 2.8. Összefoglalás

3. SZABADIDŐS LEHETŐSÉGEK

- 3.1. A vizsgálati módszer indoklása
- 3.2. A jelenlegi helyzet elemzése
- 3.3. Hipotézis
- 3.4. MÉSE Holdsugár-hálózat működő szervezeteinek bemutatása
 - 3.4.1. Szentendre, Barcsay Jenő Általános Iskolában működő klub bemutatása
 - 3.4.2. Pilisszentlászló – Pilis Dunakanyar Waldorf Egyesület bemutatása
 - 3.4.3. Békásmegyér Gyermekének Egészségéért Alapítvány bemutatása
 - 3.4.4. Pócsmegyer – Sziget Éjféli Sportbajnokság Egyesület bemutatása
 - 3.4.5. A Csel – Leng Alapítvány, Csepeli Éjszakai Pingpong Klubjának bemutatása
 - 3.4.6. Pécs, Szerva Egyesület bemutatása
 - 3.4.7. Debrecen, Széchenyi – Kerti Református Egyházközség (DÉS) bemutatása
- 3.5. MÉSE Tagszervezeteinek bemutatásának összefoglalása
- 3.6. Szekszárd – „Az egészségért” Alapítvány bemutatása
- 3.7. Visszautalás a hipotézisre

4. ÖSSZEGZÉS

- 4.1. A serdülők jelenlegi helyzete és a mai társadalmi változások
- 4.2. A primer prevencióval foglalkozó klubok jelenlegi helyzete
- 4.3. Végezetül az ajánlás

TARTALOM

1.	BEVEZETÉS	
1.1.	Téma választás indoklása avagy az „Az Utolsó Mohikán”	1
1.2.	A téma választás társadalmi fontossága	2
1.3.	Miért fontos a prevenció?	2
2.	A TÉMA ELMÉLETI KIFEJTÉSE	
2.1.	Prevenció	3
2.2.	A szabadidő optimális felhasználásának jelentősége	4
2.3.	Pubertáskor jellemzői	7
2.3.1.	Kortársak szerepe pubertárskorban	8
2.3.2.	A család és a leválás problémái	9
2.4.	Hots Stops, vagyis a Forró pontok elnevezésű ifjúsági program bemutatása	9
2.5.	Forró pontok program magyarországi adaptációja 1997-2000	14
2.5.1.	Helyi programok megvalósítása, Csili Művelődési Központ XX. kerület	17
2.5.2.	Helyi programok megvalósítása Bp. XXI. kerület Csepeli Rákóczi Kert	18
2.5.3.	A BMK és NYIKE szerepe a programban	18
2.5.4.	Miért nem tudott lábra állni a program?	19
2.6.	Magyarországi Éjjeli Sportbajnokság Egyesületének /MÉSE/ bemutatása	20
2.7.	Holdszugár Program bemutatása	21
2.8.	Összefoglalás	23
3.	SZABADIDŐS LEHETŐSÉGEK	
3.1.	A vizsgálati módszer indoklása	24
3.2.	A jelenlegi helyzet elemzése	25
3.3.	Hipotézis	25
3.4.	MÉSE Holdszugár-hálózat működő szervezeteinek bemutatása	26
3.4.1.	Szentendre, Barcsay Jenő Általános Iskolában működő klub bemutatása	26
3.4.2.	Pilisszentlászló – Pilis Dunakanyar Waldorf Egyesület bemutatása	28
3.4.3.	Békásmegyer Gyermekének Egészségéért Alapítvány bemutatása	30
3.4.4.	Pócsmegyer – Sziget Éjjeli Sportbajnokság Egyesület bemutatása	31
3.4.5.	A Csel – Leng Alapítvány, Csepeli Éjszakai Pingpong klubjának bemutatása	33
3.4.6.	Pécs, Szerva Egyesület bemutatása	35
3.4.7.	Debrecen, Széchenyi – Kerti Református Egyházközség (DÉS) bemutatása	37
3.5.	MÉSE Tagszervezeteinek bemutatásának összefoglalása	38
3.6.	Szekszárd – „Az egészségért” Alapítvány bemutatása	39
3.7.	Visszautalás a hipotézisre	41
4.	ÖSSZEGZÉS	
4.1.	A serdülők jelenlegi helyzete és a mai társadalmi változások	42
4.2.	A primer prevencióval foglalkozó klubok jelenlegi helyzete	43
4.3.	Végezetül az ajánlás	44

1.2 BEVEZETÉS

1.1. Témaválasztás indoklása avagy az „Utolsó Mohikán”.

Szakedolgozatom témája: „Szabadidős lehetőségek”. Örömmel foglalkozom ezzel a kérdéssel, hiszen a dolgozat valójában előtanulmány egy távlati cél megvalósításához.

Alternatív gyógyászatban végzett munkám során egyre több olyan fiatallal találkoztam, aki egyéb panaszai mellett életvezetési problémákkal küzd. Szembetűnő és egyben elkésérítő számomra, hogy milyen gyakran látom a céltalanságot, kiúttalanságot ezeknél az ifjaknál. Ez indított el azon az úton, hogy létrehozzunk egy alapítványt, ami célul tűzte ki többek között, egy olyan intézmény létrehozását és működtetését, amely segítséget nyújtana a gyerekeknek, és kamaszoknak az iskolán túli idő értelmes, hasznos eltöltésében. Szerencsére sikerült támogatókra találnom akikkel megfogalmaztuk céljainkat és megalakultunk.

Szeretnénk tevékenységünkkel a káros, önpusztító, csellengő léteől megóvni őket, és figyelmüket átterelni személyiségük és kreativitásuk kibontakoztatására. Így hozzájárulhatnánk a mentális és fizikai egészség megőrzéséhez és javításához. Az egészséges életmódra neveléshez, a társadalomnak és a személynek kárt okozó tevékenységek és szokások kialakulásának megelőzéséhez, illetve átformálásához. Aktív tevékenységet szeretnénk kifejteni az alkohol és drog megelőzés területén, valamint önismeretük és szociális érzékenységük fejlesztésében.

Különböző, érdeklődési köröknek és korosztályoknak megfelelő programokon keresztül indirekt pedagógiai módszerek alkalmazásával tervezzük a foglalkozásokat. Sport, művészeti, kulturális és önismereti tevékenységekkel szeretnénk érvényesíteni fejlesztő módszereinket. Számukra érdekes időtöltéssel tervezzük lekötni figyelmüket és energiájukat. Olyan helyet álmodtunk meg ahol közösséget formálhatunk, és bázisként működik a fiatalok számára. A kortárs csoportok is teret kapnának a szerveződésre. Nem kényszerülnének az utcára vagy a diszkókba ahol fokozottan ki vannak téve a drog, és egyéb más veszélynek.

Fontos szempontnak tartom azt is elképzelésemben, hogy így felügyelet mellett töltenék szabadidejüket, ami oldott kellemes hangulat esetén nem biztos, hogy tudatosul bennük, szabadság érzetük és igényük nem szenvedne csorbát.

Az eddigi munkám során azt tapasztaltam, hogy ha megkapják a feltétel nélküli szeretetet, a bizalmat, (akkor is ha éppen nem szolgáltak rá) érzik a beléjük vetett hitet, és folyamatos szidás helyett a pozitív tulajdonságokra fektetem a hangsúlyt, ezáltal is bátorítva őket arra, hogy megszelídítsék negatív hozzáállásukat, illetve tulajdonsá-

gaikat. Ilyenkor a „kezelhetetlennek” kikiáltott gyerekek is együttműködőbbé válnak.

A bevezetőm címe is egy ilyen fiatalembertől származik. Aki egyszer azt mondta nekem, hogy te vagy az életemben az „Utolsó Mohikán”! A kérdésekre azt válaszolta, hogy azért mert : „Te vagy ebben a városban az utolsó ember aki még bízik bennem, és abban hisz, hogy valaha belőlem is normális ember lesz!”

Szavai meghatottak, és nagy tanítást kaptam általuk. Rávilágított, hogy milyen ereje van az elfogadásnak, a hitnek és a bizalomnak.

1.2. A témaválasztás társadalmi fontossága

Társadalmi szempontból is jelentkezik az igény a probléma megoldására. Az Ifjúsági és Sportminisztérium 2000-ben készült jelentése szerint nőtt a gyermekkorú bűnelkövetők száma. Az ügyészi tapasztalatok szerint a kiskorúak egy része céltalanul lézeng, szabadidejét csavargással tölti.

Márpedig a megfelelő családi kapcsolatot nélkülöző kiskorúaknak minimális az esélye a társadalmi beilleszkedésre. Az optimális otthoni környezet hiányában egy részük jövőképében a felemelkedést a deviáns viselkedés folytatása jelenti.

A fiatalkorú bűnelkövetők száma 1999-ben 11 540 főre csökkent. Ám a nem büntethető gyermekkorúak esetében 1999-ben 4136 főnyi emelkedést tapasztaltak. Az összes bűnelkövető 8,8 százaléka volt fiatalkorú.

2001-ben a fiatalkorú bűnelkövetők száma 11 631 fő volt, a fiatal felnőtt bűnelkövetők száma 31 373 fő.(1)

Ezek az adatok azokról a fiatalkorúakról szólnak akik eljutottak a legmélyebb pontig, ennél egy sokkal szélesebb réteg érintett, illetve veszélyeztetett az adott kérdésben.

1.3. Miért fontos a prevenció?

A problémákat, bajokat mindig jobb megelőzni, és ez mindenképp a legjobb és legolcsóbb megoldások közé tartozik. Ennek a bölcs megállapításnak régóta tudatában van az emberiség.

A prevenció fontossága jelen van a köztudatban, és az elméleti síkon is. A gyakorlatban még mindig nem eléggé, és a működő tevékenységek hatékonysága is erősen megkérdőjelezhető.

2001-ben Magyarországon 1104 fő került kórházba kábítószer-fogyasztás miatt, és 435 fő egyéb intézménybe. Az év folyamán regisztrált kábítószer-fogyasztók száma 12 049 fő volt.(2)

A megelőzésnek sok féle előnye ismeretes, ebből van ami mérhető, és van ami konkrétan nem. Például az eszmei, és morális haszon.

A fent említett adatokat áttekintve, különösebb számolások nélkül rögtön kiemelhető a társadalmi haszon, és ennek gazdaságossága, ami pontosan mérhető és nem vitatható. A jól kidolgozott és megfelelően széles körben alkalmazott preventív tevékenységnél túlzás nélkül mondható, hogy óriási értékeket lehet illetve lehetne megmenteni és fejleszteni.

Ez indított arra, hogy megpróbáljam feltérképezni hazánkban a gyermek és ifjúság érdekében és védelmében a szabadidős lehetőségek területén milyen preventív munka folyik.

2. A TÉMA ELMÉLETI KIFEJTÉSE

2.1 Prevenció

Ma már a drogfogyasztás tömeges méretű társadalmi problémává vált. Ezáltal a politikai és szakmai köröknek közös álláspontot kellett kialakítani, amennyiben pozitív változást szeretnének előidézni. Csak összefogással érhető el a hatékony munka, mivel elég sok rétű tevékenységről van szó. Egyszerre van szükség a pszicho-szociális okok felkutatására és a korrekciós hatások kifejtésére.

„Vannak olyan szórakozási formák ahol sok minden üzen arról, hogy a drog alternatívát jelenthet. A drognak ezt az önmaga megmutatását gyakorlatilag nagyon sok fiatal fogja megtapasztalni az életben, s ezzel szembe kell a preventív munkának valamit nyújtania. A társadalom egészének kell megelőznie a problémát. Annak minden szintjével és minden színterével. A társadalomban megjelenő problémákat ott tudjuk kezelni, ahol a jelenség létre jön, vagy ahol a problémát leginkább észlelni lehet. Minél korábbi az intervenció, annál hatékonyabb, éppen ezért fontos a társadalom minden színterének tudatosítása ezzel a problémával kapcsolatosan. Drogmentes társadalom nem lehet reális jövőkép, ugyanakkor értéktételezésként a drogmentes élet igenis elérendő cél.” (3)

A szabadidő értelmes felhasználásának tekintetében, a preventív tevékenységet nem szabad leszűkíteni kizárólag a drog illetve bűnmegelőzésre, ugyanis ennél jóval nagyobb területen képes kifejteni áldásos hatását. A szakszerűen végzett megelőzés a mentális és fizikai egészségfejlesztés részévé válik, és így áthatja az életmód formálásának egészét. A munka során különös figyelmet kell fordítani az ifjúság szabadidős szokásaira, mivel az ártalmas hatásokkal többnyire ezen időszak alatt találkoznak, illetve ekkor folytatják.

2.2. A szabadidő optimális felhasználásának jelentősége

A szabadidő már a rabszolgatartó társadalom korában is vizsgálódás tárgya volt. Az ókori filozófusok leszögezték azt az elvet, hogy elsősorban a szabadidő révén lehetünk emberré, hiszen az emberi lét azt jelenti, hogy mi magunk rendelkezünk önmagunkkal.

Csíkszentmihályi: A minden napok minősége és addig éltek amíg meg nem haltak című könyve szerint a szabadidő a produktív és karbantartó tevékenységek elvégzése után fennmaradó idő. Az összes rendelkezésünkre álló idő egynegyedét képezi.

A régi nagy gondokokodók úgy tartották, hogy az emberek akkor figyelnek fel igazán saját képességeikre, amikor semmit sem kell csinálniuk. Emberré igazán szabadidőnkben válhatunk, amikor figyelmünket önmagunk fejlesztésére: tanulásra, művészetekre, művelődésre, vagy politikai tevékenységekre fordíthatjuk – állították az ókori görög filozófusok. Scholea a szabadidő görög neve, ebből ered a mai „iskola” szavunk is, ők ugyanis úgy gondolták, hogy a legjobb kikapcsolódás a tanulás.

A jelenlegi három fő tevékenység

Ez az elgondolás mára már a múlté mondja Csíkszentmihályi, ő a jelenlegi társadalmakban szabadidőnkben háromféle tevékenységet állapít meg, de ezek távol állnak attól amire a görög tudósok gondoltak.

A tömegkommunikációs eszközök használata van az első helyen. Ide tartozik a televíziózás és az újság olvasás. Az emberiség legújabb időtöltése a televíziózás, ami a szabadidő legtöbb pszichés energiát felemésztő tevékenysége. Elődeink a fajfejlődésük során soha nem végeztek ilyen tevékenységet, ami a tévénézéshez hasonló erővel passzivitásra és függőségre kárhoztatja az embereket, és figyelmüket ennyire könnyedén fogva tartja és megragadja.

A második helyen a beszélgetés áll, a harmadikba az aktívabb szabadidős tevékenységeket sorolja: ilyenek a sportolás, zenélés, színházba, moziba, étterembe járás.

A három nagy csoportra egyenként 4-4 óra jut, ami hetenként körülbelül összesen 12 szabad órát jelent.

A társak szerepe életünkben

Társaságunk is hatással van minden napjainkra. Arisztotelész óta tudott, hogy az ember olyan társas lény, aki lelki és fizikai függőségben áll fajtársaival. Kultúránként változó, hogy a társak milyen mértékben képesek befolyásolni egymást, akár távollétükben is hat véleményük.

Napi cselekedeteink kihatnak életünk minőségére, és kapcsolatban lesznek azzal, ahogyan cselekedeteinket megéljük, vagyis mindennapi életünk tökéletessége nem annyira azon múlik, hogy mit csinálunk, mint inkább azon, hogy hogyan.

A felmérések azt mutatják, hogy az anyagilag és emberileg kiegyensúlyozott körülmények között felnövő gyerekek sokkal több értelmes, produktív feladatot látnak maguk körül szűkebb és tágabb környezetükben egyaránt. Továbbá azt is meg tudhatjuk, hogy nagyon hamar eltanulják a felnőttek ambivalens gondolkodását a munkáról. Tíz-tizenéves korukra már teljesen beépítik a társadalomra jellemző általános vélekedés módját.

A múlt

A 250 évvel ezelőtti ipari forradalom idején mint tudjuk a munkások embertelen körülmények között dolgoztak, és olyan sokat, hogy egyik legfontosabb kincsük a szabadidő lett. Azt remélték, hogy a szabadidő növelése automatikusan meghozza a boldogságot számukra. Így a szakszervezetek hősiességükben sikeresen kivívták a munkaidő korlátozását. Megtapasztalhatták, a szabadidő természetét, és rájöttek arra, hogy bár elengedhetetlen feltétele, de önmagában még sem elegendő a boldogsághoz. Jóval nehezebbnek bizonyult megtanulni az ésszerű kihasználását mint gondolták. Az sem igazolódott be, hogy ha valami jó, akkor a nagyobb mennyiség még jobb lesz belőle. A század közepén a szociológusok, pszichológusok már felhívták a figyelmet arra, hogy a túl sok szabadidő előbb-utóbb társadalmi katasztrófához vezethet.

Az élet minősége

Életünk tökéletesítését soha nem a külső körülmények határozzák meg, hanem az, hogy milyen élményeink vannak miközben a feladatokat végezzük. Önmagában még a legkiemelkedőbb munka sem képes teljessé tenni az életet.

„Talán nevetségesen hangzik, de az emberiség történelmének legnagyobb problémája az, hogy nem tanultunk meg ésszerűen bánni szabadidőnkkel.”(4)
Napjainkra a szabadidő az egyik legjobban áhított dolgok közé tartozik. Míg az emberek egy része a munkát szükséges rossznak tekinti, a pihenést, a semmittevést a legtöbb ember boldogság forrásának. Széles körű az a tévhit, hogy nem szükséges különösebb jártasság a szabadidő értelmes eltöltéséhez és élvezetéhez. A valóság azonban az, hogy a szabadidőt sokkal nehezebb élvezni, mint a munkát. Életünk minőségén a rendelkezésünkre álló szabadidő önmagában semmit sem fog javítani, erre csak akkor van esélyünk ha megtanulunk bánni vele.

„Vasárnapi neurózis”

Már századfordulón Ferenczi Sándor pszichoanalitikus megfigyelte, hogy betegeinek hisztériás és depressziós rohamai vasárnap gyakoribbak voltak, mint hétköznap, s a jelenséget el is keresztelte „vasárnapi neurózisnak”.

Azóta is megfigyelték, hogy a mentális zavarok előszeretettel szoktak éppen nyaralás közben vagy az emberek évi rendes szabadsága alatt fellobbanni, sőt, azok akik egész életüket kizárólag munkájuknak szentelték, nyugdíjazásuk után, ha nem találnak valami új értelmes tevékenységet vagy hobbit sokszor depresszióba sülyednek. „Különböző vizsgálatok során megállapították, az emberek még fizikailag is jobb egészségügyi állapotnak örvendenek akkor, ha konkrét célok vannak előttük, magányos és tétlen hétvégéken ijesztően felszaporodnak a betegséget jelző tünetek.”(5)

A fenti felismerések rávilágítanak arra, hogy az átlgemberek mennyire nem tudják kezelni a tétlenséget.

Menekülési formák

Koncentrálásra képtelenné, és motiváció nélkülivé, válik a legtöbb ember célok és kapcsolatok nélkül. Gondolataik ilyenkor többnyire szorongáskeltő, megoldatlan problémáik körül forognak. Legtöbbször a tudatukban eluralkodott káosztól minden lehetséges eszközzel próbálnak megmenekülni.

Különböző izgatószerrel szeretnék szorongásuk forrásait elnémítani, mint például: televízió nézéssel, számítógépes játékokkal, kóros vásárlással, tartalmatlan irodalom, illetve bűvári sajtó olvasásával, szexuális partnerek sűrű váltogatásával, itallal vagy droggal, esetleg szerencse játékokkal. Ezek a tevékenységek arra alkalmasak, hogy gyorsan megszabaduljanak a tudatukban keletkezett zűrzavartól, de nem adnak minőségi élményeket, és hosszú távon viszont fásult kielégületlenség, és kiégés marad utánuk. Csíkszentmihályi hangsúlyozza, hogy kevés ember képes önerejéből, belülről strukturálni pszichés energiáit.

Aktív és passzív pihenés jelentősége

A szabadidős tevékenységeknél különbséget tesz aktív és passzív pihenés között ezek pszichológiai hatása is ellentétes.

Mindenkinek szüksége van néha egy kis kikapcsolódásra, elengedettségre, valami könnyű olvasmányra, levegőbe bámulásra, tévénézésre, vagy heverészésre. Mint az élet más területein itt is a mértéken van hangsúly. Csak akkor válik problémává a passzív tevékenység, ha az ember szabadidejét csak ennek szenteli. Amikor valakinek az életében ezek a tevékenységek szokásává válnak az olyan minőségi

változást eredményez, ami kézzel foghatóvá válik. A passzív időtöltés szokásának kialakítása maga a problémák okozója is lehet, de eredménye is lehet korábbi problémáknak mindenképp akadályozza az élet minőségének további javítását.

A szabadidő optimális felhasználása

Csíkszentmihályi szerint a szabadidő optimális felhasználásához, legalább annyi figyelmet és leleményességet kell ráfordítanunk, mint a munkánkra. A lelki gyarapodást előidéző aktív pihenés nem jön létre magától. Ahhoz, hogy időnket kreatívan használjuk nem kell rendkívüli embernek lenni.

Ha őseink kizárólag csak a passzív szórakozásnak hódoltak volna most jóval szegényesebb kultúrával rendelkeznenek, és megfosztottak volna minket és a népművészetet gazdagító szöttesektől, hímzésektől, fafaragásoktól, edényektől, daloktól, meséktől, és egyéb alkotásoktól, hiszen ezek a legjobb példái annak, hogy az emberek a napi munkák és a létfenntartási teendők után fennmaradó időben mennyire vágytak önmaguk kifejezésére.

Úgy tűnik a szabadidőhöz felhasznált materiális energia mennyisége nincs kapcsolatban vagy inkább fordítottan arányos az ebből származó örömmel, és boldogság érzéssel.

A csendes foglalatosságok, melyek érzelmeket, tudást felkészültséget igényelnek ugyanolyan magas jutalom értékkel bírnak, mint a belső pszichés energia helyett sok felszerelést és külső energiát igénylők. Valami újnak a megtanulása, egy jó beszélgetés, kertészkedés, egy jó séta, kevés külső energiát igényel, és mégis ugyanúgy szórakoztató, mint az olyan tevékenységek, melyek tízszer annyi erőbe kerülnek.

A kreatív embereket vizsgálva felfedezték, hogy az ő életükben a munka és a játék ugyanúgy szétválaszthatatlan egymástól, mint a hagyományos társadalomban élők számára. Szabadidejüket konstruktív módon tudják használni. Csíkszentmihályi figyelmeztet, hogy a szabadidő értelmes felhasználásától nemcsak az egyének életének tökéletessége függ nagymértékben, hanem az egész társadalom minősége is ezen múlik.

2.3 Pubertárskor jellemzői

A nemi érettség országonként, rasszonként, környezetenként, rétegenként, változó időpontban lép fel. Nálunk átlagosan a 12-től 18 évig tartó fejlődési szakaszt nevezik pubertársnak.

A serdülés időtartama egyénenként változik. A szervezet labilis egyensúlyi állapotba kerül, a sok tényezős fiziológiai és pszichés változás miatt.

Rousseau szerint: A kamaszkor a „második születés”, hiszen itt történik meg a személyiség születése, és ez sokszor jóval „véresebb” mint az első születés. A serdülő feladja a szülő által nyújtott biztonságot és elkezd keresni önmagát. A pubertáskorosztály számára az egyik legnehezebb feladat, szembe nézni élete korábbi válságaival. Arra törekszik, hogy szabad akaratából tudjon választani a felnőtt szerepek és a kötelesség teljesítés számos módozatából, e közben attól retteg, hogy nevetségessé válik, vagy elbizonytalanodik önmagában.

2.3.1. Kortársak szerepe pubertáskorban

A kortársak véleménye megítélése reá vonatkozóan nagyon fontos, aminek következtében a felnőttek neheztelését inkább vállalja, mint a kortársak elfordulását.

Emellett azokban a személyekben keresi a bizalmat, akik illuzórikus, csalfa távlatokat adnak törekvéseinek. A serdülőnek meg kell őriznie korábbi önmagát is és a kiharcolt önállóságot. Alapvetően arra törekszik, hogy környezetétől pozitív támogatást kapjon, ellenkező esetben viszont vadul ellenáll. „Erik H. Erikson szerint a személyiség fejlődése előre meghatározott lépcsőfokokon halad keresztül, és pubertáskorra jut el az egyén testi növekedésében, szellemi érettségben és társadalmi felelősségérzetében odáig, hogy átélje és megoldja az identitás válságot.”(6)

Már a prepubertársban is fontossá válnak a kortárs kapcsolatok. Később pedig még jobban megnő a barátkozás iránti igény. Előtérbe kerül az öltözködés, a hajviselet, zene és ezek valóban segítenek a serdülőknek azonosságtudatuk kialakításában. Megfigyelhető ennél az életkori csoportnál az alulöltözöttség, a didergés, a testi és lelki értelemben is jelentkező „hidegre edzés”.

Fokozott érdeklődés tapasztalható a másik nem iránt. A legtöbb tinédzser a vele azonos neműek között érzi biztonságban magát. A barátságok azért hasznosak, mert megismertetik a kamaszokat önmagukkal, és helyükkel a világban. A barátságok kialakítása az egyik legjobb módszer arra, hogy a serdülő megtudja, ki is ő önmagában, függetlenül a családjától. A fiatalkori szerelemben a beszélgetéseknek nagy a horderejük, mivel ez arra vonatkozó kísérlet, hogy diffúz énképét másra vetítve jusson el saját azonossága meghatározásához.

A serdülők életében azonban meg kell említeni a kortárs csoportok tekintetében a „mi-csoport” vagy az „ők-csoport” fontosságát. A másik személy vagy csoport kirekesztése függhet öltözködéstől, adottságoktól, kulturális háttértől, stb. Ebben a korban már nem lehet nevelni, a serdülők azok szerint az értékek szerint fognak választani, amelyek eddigi életük során kialakultak bennük. Barátokat valószínűleg a családi értékrend szerint fognak választani.

2.3.2. A család és a leválás problémái

Vikár György, Az ifjúkor válságai című könyve szerint minden családban kialakul egyfajta szerepjátszás. A tapasztalok sora azt mutatja, hogy a serdülőkori válság akkor tetőződik, amikor a szülő kerül válságba gyermeke elszakadásának közelsége miatt. Sok esetben a szülő a saját ifjúkori megoldatlan problémáit látja gyermeke problémáiban.

A leválást nehezíti, ha a serdülő úgynevezett szétesett családnak a tagja, ahol gyakori a zárt, kettős kapcsolat. Amikor a magára maradt szülő nem házasodik meg újra, akkor létre jöhet egy szoros érzelmi kapcsolat, aminek a serdülőkorban szinte szükségszerű a felbomlása, ilyenkor a szülő a legtöbb esetben nagy erővel küzd gyermeke megtartásáért.

Azonban ha a szülő újránházasodik, előfordulhat, hogy a gyermek kívülállónak érzi magát az új családban. Probléma lehet még az új családtaghoz való szoros kötődés is. Minden esetben fontos, hogy az új helyzetben a kapcsolatok stabilak legyenek, és rendezett otthont nyújtsanak a serdülőnek, hogy e nehéz életkorban megfelelő modellel azonosuljon.

A harmadik úgynevezett az izolált család kategóriája, ahol a szülők a napi elfoglaltságuk, vagy az egyik szülő betegsége miatt elszigetelődnek. A serdülőnek ilyenkor félelmet okoz a külvilág, de ha mégis kitör, az a család szétesésével járhat.

„Helm Stierlin és Kent Ravencroft a szülői család reakcióját vizsgálták a serdülőkori leválási folyamatra, aminek három típusát különböztetik meg:

- 1.) a szülők mindenáron magukhoz akarják kötni gyermeküket, nem engedik önállósulni
- 2.) sürgetik önállósulását, mintegy „kitaszítják” a családból
- 3.) elengedik a serdülőt, de elvárják tőle, hogy a társadalomban a családot képviselje, a szülők ambícióit valósítsa meg

A serdülőkor lezajlása függ attól, hogyan reagálnak a szülők gyermekük függetlenedésére. Amennyiben katasztrófaaként élik meg, ez a gyermeket is szorongásba vagy a szorongást elfedő lázadásba hajtja.”(7)

2.4. Hots Spots, vagyis Forró pontok elnevezésű ifjúsági program bemutatása New York városában

A Hots Spots, azaz Forró pontok elnevezésű utcai ifjúsági programot 1984-ben indította el a Forest Hill Community House, azaz a Forest Hills-i Közösségi Ház New York város Queens negyedében. A Forró pontok program a Forest Hills lakóinak panaszaira alakult ki. Az ifjúság egy része az utcán élt, s kialakított magának egy

olyan társadalmat, ahol az irányító szerepet magához ragadta, s nem kívántak a felnőttek által működtetett intézményekhez alkalmazkodni. Saját világuk szabályteremtőivé váltak, és ők akartak irányítani. Ebből a helyzetből kellett a szakembereknek kiindulni.

Utcai ifjúsági munkásokat alkalmaztak, akik az utcán csoportosuló fiatalokkal közvetlen és állandó kapcsolatot alakítottak ki. Így tudtak sikeresen a csellengők világába bekerülni. Azzal, hogy kortárs segítőkét, képzett utcai ifjúsági munkásokat küldtek a fiatalok közé, azt a célt kívánták megvalósítani, hogy a fiatalokkal dolgozó stáb ne legyen irányító. Az egyenlőbb valódi partnerkapcsolat kialakítására törekedtek. A fiatalok feltételeit és az általuk kialakított szabályokat el kellett fogadniuk az ifjúsági munkásoknak, mert ez tette lehetővé a valóságos kapcsolat kialakítását.

Az egyenrangú párbeszéd bizalmat szül, s ennek lehet következménye a kölcsönös tisztelet és együttműködés. Így sikerült elérniük, hogy a közösségi ház kezdeményezésére felkínált tevékenységet teljesen magukénak érezzék, és bizalommal részt is vegyenek benne.

A program filozófiája az, hogy az ifjúság rendelkezik pozitív energiává átalakítható értékekkel és képességekkel. Ennek megvalósítására ideális körülményeket kívántak teremteni, amely az ifjúság aktivitását és önbizalmát olyan pályákra tereli, amely nem ütközik a társadalom normarendszerével és jogrendjével. A filozófia és maga a program is a fiatalokkal folytatott munka során alakult és folyamatosan formálódott.

Az utcán kialakult csoportokra mint társadalmi következményre tekintettek, s tudomásul vették, hogy a fiataloknak – bizonyára nem véletlenül – az utcán sikerült létre hozniuk egy külön világot.

S bár a program főleg a sportra, az atlétikára összpontosít, többféle egyéb szolgáltatást is nyújt. Ezek az általuk kifejezésre jutatott igényekre építenek.

Tizenhét évvel ezelőtt a program indulásánál - mindössze két kihelyezett utcai munkás dolgozott. Jelenleg hat utcai munkás (két nő és négy férfi), valamint egy programvezető alkotja az utcai munkások csoportját, akik osztott munkaidőben dolgoznak. Az utcai munkások egy része korábban maga is az utcai csoportok tagja volt, mellettük a helyi iskola egy-egy tanára is részt vesz az utcai munkában.

Az utcai munka különleges személyiséget kíván. A legfontosabb, hogy aki ezzel a munkával foglalkozik, önállóan tudjon dolgozni, az utcán ugyanis az ifjúsági munkás teljesen magára van utalva. A legváratlanabb pillanatban, a legkülönbélebb helyzetekben is helyt kell állnia, és jó kommunikációs képességekkel kell rendelkeznie.

„Queens a körzet, ahol az utcai munka folyik 200 000 lakosú. Körülbelül hu-

szonöt forró pont található benne. Ezek parkok, utcasarkok, pizzériák, játéktermek, egyéb gyülekezésre alkalmas helyek. Az utcai munkásoknak meghatározott pontjaik vannak, amelyeket rendszeresen látogatnak.

Egy utcai munkás a tevékenységét azzal kezdi, hogy bemegy a közösségi házba, s ott összegyűjti az aznapi számára szükséges aktuális információkat. Azokat az eszközöket is itt veszi magához, amiket használni akar, amire a munkájához szüksége lesz. Például kérdőíveket, tájékoztató anyagokat, kosárlabdát stb. Az utcai munkás többnyire gyalog közlekedik, mégpedig azért, hogy minél hatékonyabban figyelemmel tudja kísérni a fiatalok helyzetét, és be tudja fogadni a környezeti jellemzőket. Az ifjúsági munkás a helyszínre érkezve megfigyeli a csoportot (milyen korosztályhoz tartoznak, hányan vannak stb.) s beszélgetést kezdeményez akár egyetlen fiatallal, akár egy kisebb csoporttal. Ehhez hasznosítja és figyelembe veszi az utcai munka tapasztalatait. A célja feltérképezni a fiatalok helyzetét, kideríteni, hogy mi foglalkoztatja őket.

Az utcai ifjúsági munkás feladata az is, hogy a kínálkozó problémákra használható információkkal szolgáljon. Ha például egy fiatal munkát szeretne vállalni, az utcai munkás megemlítheti a közösségi ház elhelyezkedési programját. Megígérheti azt is, hogy a programért felelős személyt bemutatja a fiatalnak. Akár kosárlabda játékokra is invitálhatja a fiatalokat, amelyben ő ugyanolyan játékos, mint a többi fiatal.

Az ifjúsági munkások rendszeresen látogatják a forró pontokat, s fontos, hogy ezeknek a látogatásoknak a rendszerességéről a fiatalok képet is alkothassanak. Ha valamelyikük találkozni akar velük, tudni fogja hol és mikor találhatja meg az illető ifjúsági munkást.

Az ifjúsági munkás 3-5 órát tölt az utcán, ezután visszatér a közösségi házba, s megfigyeléseit lejegyzí. Minden utcai munkásnak naponta naplót kell vezetnie. A napló nem csak a projekt vezetőjének, hanem magának az utcai munkásnak is fontos, hiszen ebbe olyan információk kerülnek, amelyek a későbbiek során felhasználhatóak. A csoportról, de egy-egy fiatalról is tartalmazhatnak információt a naplók.

Tapasztalatok szerint a munka hosszú távú elkötelezettséget igényel. Legalább hat hónap kell ahhoz, hogy a fiatalok és az utcai munkás között bizalom alakuljon ki. Ettől kezdve az utcai munkás is kényelmesen érezheti magát a szerepében. A fiatalok a kapcsolat megerősödése folytán információforrásként is kezdik tekinteni az utcai munkásokat. Tapasztalatok szerint a fiataloknak igen nagy szükségük van az így szerezhető információkra, a rendelkezésükre állók ugyanis vagy nem kielégítőek, vagy a fiatalok nem érdekeltek abban, hogy ezeket –a szülőket és az iskolát– használják.

A program szupervizorral működik, hetente találkoznak az utcai munkások egymással és a program vezetőjével, s megbeszélik össze gyűlt tapasztalataikat. A kezdő utcai munkás az első fázisában csak megfigyelés, tájékozódás céljából megy ki az utcára, megfigyelését megbeszéli a szupervizorral, aki néha vele tart. Fontos tudni, hogy az ifjúsági utcai munka érzelmileg érinti azt, aki csinálja. A szupervizor feladata, hogy élményei feldolgozásában segítse az utcai munkást. Az, hogy az élmények feldolgozása milyen mértékben sikerül, később derül ki. S fontos is, hogy ez tudható legyen, ha nem sikerül kellő mértékig, akkor az ifjúsági munkásnak abba kell hagynia a munkát. A feldolgozást segíti ha a szupervizor munkamódszerei között szerepel, hogy a vele dolgozó utcai munkás ötleteit meghallgatja, s ösztönzi őt, hogy minél kreatívabban vegyen részt a munkában.

A Forst Hills-i Közösségi Ház előzetes tervet vár el az utcai munkásaitól. Azok az utcai munkások, akik abbahagyták a munkát, vagy feszítettségével nem tudtak megbirkózni, vagy érzelmileg volt túl nagy kihívás számukra, vagy a fiatalokkal nem tudtak megfelelő kapcsolatot kialakítani. De előfordult felelőtlenség, a vállalások be nem tartása is.

Hat-hét évvel a program elindítását követően elkezdődött a saját korosztályból kikerülő tanácsadók képzése. A kortárs tanácsadás szükségessége abból a meggyőződésből fakadt, hogy a fiatalok jobban figyelnek a saját korosztályukból származó fiatalra. A kortárs tanácsadó fizetett pozíciót jelent. A pozíció betöltését egy 12 hetes képzés előzi meg, amelynek során a fiatalok csoportmunkában ismerkednek meg a tanácsadáshoz szükséges ismeretekkel és a fiatalokat foglalkoztató problémákkal (például a szexualitás, öngyilkosság, AIDS, szülő-gyerek kapcsolat stb.)

Annak, hogy valaki kortárs tanácsadóvá váljon, előfeltétele hogy saját tapasztalata legyen az utcai életről, és hogy legyen a múltjában olyan nehézség, amivel meg kellett küzdenie. Az Egyesült Államokban 14 év felett lehet foglalkoztatni fiatalokat, tehát a kortárs tanácsadók életkora 14 és 19 év között van. Egyetemi végzettségű szociális munkás felügyelete alatt dolgoznak, aki rendszeres kapcsolatot tart velük.

A programnak különböző részei alakultak ki aszerint, hogy a fiatalok milyen igényeire derült fény az utcai munka során. A legtöbb fiatal, aki kapcsolatba került az utcai ifjúsági munkásokkal, választott a közösségi ház által kínált szolgáltatásokból. Ilyen például a fiatalok elhelyezkedési programja, melynek keretében az elhelyezkedni szándékozó fiatalok kaphatnak tanácsot. Évente körülbelül 50 különböző állást tudnak nekik közvetíteni. Ezekon kívül a közösségi ház állásbörzétet is szervez.

A másik a „Lehetőségek, esélyek” program. Ez tizenéveseknek biztosít segítséget a továbbtanulásban. Segít a jelentkezés megszervezésében, a továbbtanulás egyéb kérdéseiben. Tinédzser lányoknak esély növelő programot csinálnak

vezetőkészségük fejlesztésére s önbizalmuk növelésére, hogy merjenek vezetői szerepet vállalni.

A fiatalok számára ezen túl rendelkezésre állnak a közösségi ház sport, számítógépes és művészeti progjaimjai.

Évi 1500 fiatalt érint a Hot Spots program, s 900 fiatallal kerülnek kapcsolatba az utcán. Amióta a program elindult, 12 000 fiatal vett részt benne, ezzel a fiatalok bűnözés megelőzésében is felbecsülhetelen szerepe van.

A program sikerét bizonyítja, hogy New York város más kerületeiben és az ország más részeiben is adaptálták már.”(8)

A Forest Hills-i Közösségi Ház, és a Forró pontok program helye, szerepe Quenns-ben

Az épület a bázis, sok kis teremmel, osztály méretűekkel, és mindegyik mindig nagyon zsúfolt. Egy nagyterem van, amit tornateremnek is használnak. Minden szoba többféle tevékenységnek ad helyet. Például a nagyterem étkező céljára is funkcionál, ebédidőben a kerület 150-200 idős lakója használja. A karbantartók ezt követően összerakják az asztalokat és a továbbiakban a helység tornateremként működik. Háromkor gyerekek veszik át a helyiséget, játszhatnak benne, majd őket követik a tinédzserek, akik kosárlabdáznak. Ugyanez a helység használható a közösségi összejövetelekre és a kulturális eseményekre is. Az összes terem állandóan használatban van, és szerteágazó funkciót tölt be.

Quenns területén a bázison kívül 18 különböző helyszínen folyik a munka. Ezek többségükben iskoláskoron aluli gyerekeknek létesített központok, de néhány közülük eredetileg iskola. Megállapodás alapján ezeknek az intézményeknek egyes részei a tanítás után használhatók.

Négy épületben időskorúaknak szóló programok vannak, ezek általában a szociális szolgáltatást is magukban foglalják, például az ebédet. Néhány helyen a kis jövedelemmel rendelkező családokkal foglalkoznak. A hajléktalanság veszélyével fenyegetett családok is ebbe a csoportba tartoznak.

A közösségi ház programjai három kategóriába sorolhatók. Az ifjúsági szolgáltatások, az időskorúaknak szóló programok, és a harmadik csoportba azok a programok tartoznak, amelyek az egész körzetnek, a közösség egészének szólnak. Ilyen például a közösség problémáinak megoldására kocentráló programok.

Az összes helyszínen körülbelül 200 munkatársat foglalkoztatnak. Közülük nagy számban dolgoznak részmunkaidőben. A 200 ember közül 65-70 a főállású munkás, a többiek – az amerikai gazdasági viszonyok miatt – kénytelenek mellékállásokat vállalni. Ez nagymértékben megkönnyíti a közösségi ház munkáját, mert lehetőségük van ezeknek a munkatársaknak a főállásból származó tapasztalatait is hasznosítani.

A körzetben összehangolt ifjúsági munka folyik; körülbelül 400-600 szervezet végez ifjúsági jellegű szociális és kulturális tevékenységet Queensben, szerződéses formában, s közülük az egyik a Forest Hills-i Közösségi Ház. A térségben ezen kívül 38 másik, hasonló közösségi ház létezik. Ezek egy hálózatot alkotva működnek. A Settlement házakon kívül számos más szervezet (szociális szolgáltatóházak, önkormányzati szervezetek stb.) foglalkozik kulturális programok szervezésével. Ez azt jelenti, hogy egy nagy -nem kormányzati szolgáltatóhálózat szövi át a negyed, s ennek a hálózatnak egyik szereplője a Forest Hills-i Közösségi Ház a Forró pontok programmal. A közösségi ház nem kormányzati szervezet, privát intézmény, mely pénzügyi forrásainak 60%-át programokra kötött szerződések alapján önkormányzati forrásokból kapja. A projekt anyagi alapjainak története a következő.

Tudva, hogy kormányzati pénzek csak hagyományos, már működő programokra szerezhetők, a Hot Spots program ötletének felmerülésekor egy alapítványhoz fordultak, s annak támogatásával tették meg az első lépéseket. Miután már ment a program, kiválasztották azokat azokat a részeit, amelyek beilleszthetők a kormányzati támogatási formába.

Innentől a program kettős finanszírozásúvá vált, s a magán és a kormányzati támogatáshoz hamarosan csatlakozott New York város is mely létrehozott egy alapítványt az utcai munkások tevékenységének támogatására. New Yorkban-ban 59 körzet van, egy-egy az amerikaiak által közösséginek nevezett körzet lakosainak száma 150-200ezer. (8)

2.5. A Forró pontok program magyarországi adaptációja 1997–2000

Egy korán tett kísérlet a közművelődési intézmények prevenciós célú ifjúságsegítő munkájának megújítására.

A nemzetközi kapcsolat közvetítésében szerepe volt Pordány Saroltának aki, a Settlementek és Közösségi Világszövetségének 1994-es amerikai rendezvényén a Nyitott Képzések Egyesület (továbbiakban NYIKE képviselőjeként ismerte meg a programot. A Forró pontok program magyarországi adaptációját a NYIKE kezdte el, 1997-ben. 1998 februárjában a Budapesti Művelődési Központ, és a NYIKE együttműködési keretszerződést kötött a magyarországi kísérlet bevezetésére és koordinálására.

A Forró pontok program a közművelődési intézményrendszeren belüli innovációs program, melynek célja a 12-20 éves fiatalok elkallódásának és kriminalizálásának megelőzése, közművelődési eszközökkel.

Az amerikai módszer budapesti meghonosítása érdekében a programgazdák elkezdtek a magyar programot felépíteni. A fővárosi önkormányzat támogatásáról biztosította a szervezőket. 1998. januárjában elkezdődött a budapesti közművelődési intézmények érdeklődésének szondázása, és megtörtént húszonöt meghívott intézménynek az amerikai program bemutatása. Két évre három intézmény együttműködési megállapodást kötött a program adaptálásáról, és elindítá-sáról. (Káposztásmegyeri Ifjúsági Információs és Tanácsadó Iroda, Csepeli Rákóczi Kert, Pesterzsébeti Csili Művelődési Központ)

BMK és a NYIKE megrendelésére 1998 szeptember-októberében a DIÓDATA Szociológiai Kutató és Tanácsadó Iroda kutatást végzett a program célcsoportjáról a XX. és a XXI.kerületben. A kutatásból készült tanulmányt „Aszfaltkirályság” címmel publikálták.

A tanulmány megállapította, hogy az utcákon, tereken elsősorban 10-16 évesek „bandáznak”. A banda tagjai többnyire fiúk, akik családi és/vagy iskolai problémáik következtében beszűkült kapcsolatrendszerben élnek, melynek orientáló, informáló, segítséget nyújtó tagjai az utcai kortársak. Így az ifjúság e részének csábítás és veszély lehet az utca. A program ilyen értelemben egyszerre védelem és érdekvédelem, felvilágosítás és tájékoztatás. Találkozási helyként a helyi ifjúsági vagy művelődési ház elhanyagolható mértékben jön szóba. A fiatal fiúk társas kapcsolatainak nagy része az utcai csoportjuk tagjaihoz fűződik, és a fiatalok leginkább a csoportjukhoz tartozó társaik viselkedését utánozzák.

A plázákban találkozó csoportok összetétele folyamatosan változik, a kapcsolatok felszínesebbek. A vásárlócentrumokban nem lehet bandázni, már csak a biztonsági emberek miatt sem. Ott melegedni tudnak. A megkérdezettek háromnegyede majdnem minden nap találkozik az utcán társaival, egyharmaduk több mint tíz órát tölt hetente az utcai csoportban. A legjellemzőbb utcai tevékenység a beszélgetés és a sport. Leggyakrabban más csoportokhoz tartozó fiatalok tagjaival kerülnek konfliktusba az utcán. Olyan helyi intézményeket, lehetőséget keresnek, ahol találkozhatnak és segíthetnek egymásnak.

A programban résztvevők képzésére első alkalommal 1998 novemberében került sor amerikai kollégák által, akik átadták az ő szakmai eljárásaikat és bemutatták képzési stílusukat. Nagy mennyiségű oktatási, módszertani segédanyagot hoztak magukkal amit lefordítottak magyar nyelvre. A budapesti adaptáláshoz kapcsolódó képzés egyszerre két felé irányult, az egyik az intézményvezetők és szakértők képzése, a másik a kortárs utcai segítők képzése. A résztvevők többségét a Csepeli Rákóczi kert, és a Csili Művelődési Központ delegálta.

A szakértők csoportjában azonos a kerületi társ intézményeknek, szervezeteknek -ifjúsági információs iroda, ifjúsági ház, nevelési tanácsadó, család

és gyermekvédelmi központ, gyermek és ifjúsági szervezet, önkormányzat - munkatársai képviselői vettek részt, akiknek a közreműködésével a helyi program megvalósításában számít.

A kortárs segítők csoportja olyan 15-20 év közötti fiatalokból állt, akikkel a kutatás során az utcai kérdezőbiztosok a helyi „forró pontokon” találkoztak. A két művelődési ház beszélgetésre hívta meg közülük azokat, akik jelezték, hogy szívesen vállalkoznának valamilyen – korosztályukkal kapcsolatos – tevékenységre. Ezen a beszélgetésen alakult ki a képzésen résztvevők köre. A két csoportnak együtt kellett problémákat megoldania, utcai helyzeteket felismernie és elemeznie. Így ez a képzési kísérlet a generációk közötti kooperáció új típusú iskolájává vált.

A képzés a hazai és külföldi alapok, alapítványok támogatásának köszönhetően a résztvevők számára ingyenes volt. További két képzésre került sor 1999-ben a kortárs segítők részére. Magyar szakemberek tartották. Közben folyamatosan folyt a szakma tájékoztatása különböző fórumokon saját hírcsatornákon és a médián keresztül.

A program jellemzői és eszközei:

- a fiatalok utcai elérésének módszerén alapul
- kortárs és felnőtt segítők részvételével zajlik
- komplex program (rendezvények, szolgáltatásrendszer, individuális támogatás, közösségfejlesztés együttese)
- rendezvények és a szolgáltatások az érintett fiatalok igényeihez és szükségleteihez igazodnak, cselekvő részvételükkel valósulnak meg
- a program a helyi társadalomba ágyazott, célcsoportja a helyben élő – tanuló, dolgozó – tartózkodó fiatalok köre, támogatója és megvalósítója a helyi intézmények, szervezetek és szakemberek köre.

Az utcai elérés egy szervezeti, csoportos vagy egyéni kísérlet információk és/vagy szolgáltatások nyújtására, amelyek elsősorban az intézményi kereteken kívüli világon alapulnak.

A közművelődés szakemberei felismerték azt a tényt, hogy intézményeik egyre kevésbé vonzóak a fiatalok számára. Nem az övék, nem élhetnek benne a saját kedvük szerint, nem „nekik és értük valónak” érzik, ezért olyan stratégia keresésére törekedtek, amely kompenzálni akarja az intézmények szolgáltatásainak hiányosságait, hátrányait, s célja a mindenkori „nem-közönség, nem-használó” csoport bevonása egy közösségi intézmény munkájába.

2.5.1. Helyi programok megvalósítása; Csili Művelődési Központ XX.kerület

A főváros XX. Kerületében a gyakorlati megvalósítás előkészítése 1999. július 01.-től kezdődött. Júliusban és augusztusban megtörtént a kapcsolatfelvétel a programban érintett szociális intézményekkel, kidolgozták az együttműködés elvi alapjait, kialakították az elinduláshoz szükséges legalapvetőbb személyi feltételeket.

A program céljaira a Pesterzsébeti Önkormányzat felajánlott egy kétszáz négyzetméter alapterületű üzlethelyiséget, amely régóta használaton kívül állt, és ezért az állaga erősen megromlott. Az önkormányzat hozzájárult a felújítás költségeihez is. Megkezdték az épület felújítását, és munkájuk jó része ezen épület köré csoportosult.

1999.szeptemberétől elindították az utcai munkát és száz munkaórát töltöttek kint. Ezalatt az idő alatt mintegy száz fiatallal kerültek kapcsolatba. A megkeresés tapasztalatszerző jelleggel folyt, ugyanis tevékenységüket igyekeztek a legmaximálisabban hozzáigazítani a fiatalok igényeihez. A program XX. kerületi megvalósításához a Csili Művelődési Központ felajánlotta egyik népművelői státuszát, így a programvezető főállásban végezte a munka szervezését, és vállalta, hogy a háttérintézményt fenntartja, amely „A fiatalok háza” néven működött. Megbízási szerződéssel foglalkoztattak még egy szociális munkást és 6-8 fő önkéntesen részt vett a munkában.

A program komplexitásából adódóan a szervezés több téren zajlott. Egyszerre szervezték az utcai munkát, a kortárs segítők körének kiépítését, a szakértői személyi kör bővítését, a ház arculatának, funkcióinak kialakítását. A minimálisan szükséges feltételeket megteremtették ahhoz, hogy a kétezredik évben a szervezeti kereteket kiépítsék, s ezzel együtt a programot „beüzemeljék”.

Célul tűzték ki, hogy a lehető legtöbb fiatalot keressék meg, és létesítsenek velük olyan bizalmi, együttműködésen alapuló kapcsolatot, melyben a leghatékonyabban tudják őket felkészíteni a felnőtt életre. A előzetes kutatások, és tapasztalataik szerint a kerületben mintegy 4-5000 fiatal tartozik a célcsoporthoz, munkájukat rájuk irányítják elsősorban. A kerületben az egészségügyi és oktatási intézmények között kialakult egy olyan együttműködés, mely összehangolja a fiatalokról való gondoskodás módszereit és eszközeit. A megkeresés tapasztalatszerző jelleggel folyt, ugyanis arra törekedtek, hogy tevékenységüket a legmaximálisabban hozzá tudják igazítani a fiatalok igényeihez.

1999. novemberében kortárs segítők képzést tartottak, s kortárs segítőkkel folytatták tovább a segítők programot. A háttérintézményükben 2000 januárjától beindították a munkát és a Soros Alapítvány szakértői ösztöndíj pályázata révén két pedagógus és egy szociális munkás segítette a program helyi kiterjesztését.

2.5.2. Helyi programok megvalósítása; Budapest XXI. kerület Csepeli Rákóczi Kert

A programot „Ellenpont Klub” elnevezéssel indították, kifejezően utalva arra, hogy alternatív programokba való bekapcsolódást és szolgáltatásokat kínál az utcán elért fiatalok számára.

Az utcai munkában 17 önkéntes vett részt, akik az 1998-as kutatási programban feltárt, illetve az általuk azonosított helyszíneken rendszeres és szisztematikus megfigyeléseket végeztek, illetve kommunikációs kapcsolatokat alakítanak ki.

Elkészítették Csepel „ellenpont” térképét, amelyen megtalálhatók a kerület szabad-idős, közművelődési és oktatási intézményei, segítő szervezetei. A tavaszi-nyári-őszi hónapok során számos szabadtéri programot, sportversenyt, sportrendezvényt szerveztek az érintett csoportok számára.

Elindították a „Ne szenvedj” c. programsorozatot, ami a fiatalokat fenyegető rossz szokások, káros szenvedélyek és bűnözési veszélyek megelőzésére alkottak. Kiállításokból, grundjátékokból, kispályás labdarúgó tornából és egyéb szabadtéri programokból állt, amit ismeretterjesztő célzatú beszélgetésekkel gazdagítottak.

A csepeli program 150 ezer Ft támogatást kapott „A Biztonságos Csepelért Alapítvány”-tól, és élvezzi a Csepel Önkormányzat bűnmegelőzési bizottságának erkölcsi támogatását.

Mindkét intézmény eredményesen törekedett arra, hogy együttműködő partnerekre leljen a helyi intézmények, szerveztek, önkormányzati testület és bizottságok munkatársai, illetve tagjai sorában.

2.5.3. A BMK és NYIKE szerepe a programban

A program bevezetését vállaló két intézmény (BMK és NYIKE) a felsorolt feladatokban való közreműködésen túl alkalmi és állandó szakértők bevonásával az alábbi módon segítette a helyi programok megvalósulását.

Csoportos szupervíziót tartottak négy alkalommal, a tevékenység során felmerült szakmai kérdések, konfliktusok megbeszélésére és feldolgozására.

Konzultáció hat alkalommal volt. A programot irányító vezetők és döntéshozó szakemberek folyamatos kapcsolattartása, és a helyi illetve a projekt egészére vonatkozó döntések előkészítésére.

Egyéni tanácsadásban vettek részt a krízishelyzetbe került szakemberek. Kortárs segítők részére pedig „hibaelhárítást” tartottak.

Írásos dokumentációk elkészítésében is segítettek, ami stratégiai és taktikai tervezést, a program továbbfejlesztését és a szakmai képviselőt támogatta.

2.5.4. Miért nem tudott lábra kapni a program?

Mind a BMK-nak, mind a két másik intézménynek túl sok energiát kellett fordítani a források megszerzésére. A program folyamatosságát a pályázatok elbírálásának időpontja állandóan megakasztotta. Csepelen az erkölcsi támogatáson túl mást nem kaptak. Később személyi változások történtek és ekkor végképp leállították a programot, ez olyan mértékig sikerült, hogy a jelenlegi dolgozók még csak nem is hallottak róla amikor tájékoztatást kértem tőlük.

Erzsébeten arról számoltak be, hogy elvesztették az épületet, mivel az első év után a kezdeti lelkesedés alábbhagyott a támogatók részéről és nagyon sok anyagi forrásuk elapadt. Nem tudták fenntartani magukat. A fiatalok köreiben népszerűségnek örvendtek, és igényük is volt rá. A program ma is részlegesen folyik, de utcai segítők nem vesznek részt benne. A kortárs segítők képzése jelleleg is folyamatban van. Még a kortárs segítők sem szívesen mennek ki az utcára. A művelődési házban termet biztosítottak a fiataloknak péntek délutáni és esténkénti összejövetelekre. Ebben a helyiségben a hét többi napján más rendezvények vannak. Arról tájékoztattak, hogy a klub ilyen formában nem működik, mert a fiatalok nem tudják a termet „kuckósítani” és nem tekintik sajátjuknak. Szeretnének ismét önálló helyiséget kapni, a források megteremtésén fáradoznak és reménykednek.

Végezetül

Meglátásom szerint szükséges lenne a programot jobban a hazai viszonyokhoz alakítani, úgy tűnik nem tanácsos egy az egyben átültetni. (Pld.: a kortárs segítők szégyellték a Forró pontos logókat, és kérték is a mellőzését a tájékoztató papírokról, mivel kortársaik homoszexuálisnak csúfolták miatta őket. Ennek ellenére a néven és a logón azért nem kívánnak változtatni, mert a hivatalos helyeken, minisztériumokban így ismerik a programot.)

A mindvégig erős szakmai érdeklődés ellenére sem indult új helyszíneken a program, nem tudtak személyi feltételeket teremteni. Az intézmények maradtak a kényelmes régi munkamódszer mellett, mintsem a sok erőfeszítést és kockázatot jelentő újat megtanulták volna. A fenntartó nem ezt a munkát ismeri el. (Nehéz dokumentálni, nem mutatós.)

Annak ellenére, hogy itthon nem tudták lábra állítani ezt a programot, a munka során az erre való igény egyértelműen bebizonyosodott.

2.6. Magyarországi Éjjeli Sportbajnokságok Egyesületének (MÉSE) bemutatása

Az ötlet forrása

Tizenhat évvel ezelőtt V. Standyfer, Marylandban élő szociális munkás – tanulmányozva az éjszakai életet – felfigyelt rá, hogy leginkább a sötétedés beállta után virágzik a fiatalok bűnözése és a kábítószer kereskedeleme. Nem nézte tétlenül a fiatalok elkallódását, barátaival hamarosan éjszakai kosárlabda mérkőzéseket szervezett az utcán csellengők részére. Az eredmény minden várakozást felülmúlt: egy év alatt a régióban felére csökkent a fiatalok bűnözése, két éven belül pedig az Egyesült Államok csaknem mindegyik tagállamában működtek hasonló sportklubok.

„Hazánkban Dr. Faragó Sándor gyermekorvos és gyermekpszichiáter egy évtizede határozta el, hogy megpróbálkozik valami hasonlóval, ám kosárlabdázás helyett asztaliteniszhez hívta a fiatalokat.

Faragó doktor 1974 és 1981 között az Országos Ideg- és Elmegyógyászati Intézet gyermekpszichiátriai osztályán dolgozott, ahol a kábítószer függőségben szenvedő fiatalok gyógykezelése volt a feladata. Munkája szélmalomharcnak tűnt, és 1981-ben végleg belefáradt.

Budapesten a III. kerületben gyermekorvosként praktizált tovább. Úgy érezte feltétlenül részt kell vennie a fiatalok megmentésében. 1990-ben, a huszonhárom gyermekorvos által létrehozott Óbuda-Békásmegyer Gyermekének Egészségéért Alapítványon belül kialakított egy mentálhigiénés munkacsoportot, amely elkészítette a régió drogtérképét. Segíteni akartak a rászorulóknak, ki akarták szakítani a kábítószerrel a fiatalokat az őket körülvevő káros közegből. Szabó András, a munkacsoport egyik tagja, a Kapocs Ifjúságsegítő Egyesület vezetője elmesélte, hogy mennyire mély benyomást gyakorolt rá az Egyesült Államokban működő Midnight Basketball League mozgalom, amely felkarolta az utcán csellengőket, s sportolni, pontosabban fogalmazva kosárlabdázni hívta az ifjúságot. Bajnokságokat és nagy népszerűségnek örvendő sportrendezvényeket szerveztek, segítő kezet nyújtottak a rászorulóknak.”(9)

Ekkor fogalmazódott meg, hogy Magyarországon is szükség lenne az amerikaihoz hasonló segítőprogramra. Saját pingpongasztalát vitte be az óbudai rendelőbe, hogy hét végenként éjszakai meccset szervezzen az utcán lődörgő fiataloknak. Körülbelül hat hónap kellett ahhoz, hogy beszerezze a szükséges engedélyeket, és a Vörösvári úti gyermekrendelő várójában péntek és szombat éjjelenként elkezdődhetett a játék. Eleinte csak néhány lelkes kollegával együtt ütötték a labdát. Hamarosan egyre több fiatal is tiszteletét tette a teremben. Megettek néhány szendvicset megittak néhány üdítőt majd a szemlélődőkből fokozatosan játékosokká váltak.

Egy hónappal később már huszonöt-harminc fiatal pingpongozott éjszakánként a rendelőben. A gyerekek körében egyre népszerűbb lett az esti program, és a szülők is megnyugodhattak, hogy csemetéik nem az utcán kóboroltak.

Ebben az időszakban ragasztotta rá a doktor úrra egy újságíró a „Pingpong doki” becenevet.

A munkacsoport minden egyes tagja sokat fáradozott azért, hogy támogatókra találjanak. Egyedül Dr. Szolnoki Andrea, a főváros egészségügyért felelős főpolgármester-helyettese támogatta kezdettől fogva az ötletet. Pedig rengeteg fórumnál próbálkoztak, de szinte mindenhol visszautasították őket. Több pályázatot is írtak, s néha kaptak is némi anyagi segítséget, de valójában nem tudtak komoly támogatót találni. Közel öt évi gyötrelém után, 1998-ban komoly változás történt. Felvették a kapcsolatot a berlini székhelyű Sportjugendzentrum KICK projektjének vezetőivel és fiataljaival, így hat évvel ezelőtt létrejött az első nemzetközi éjjéli sportbajnokság.

Néhány évvel később a Gyermek Ifjúsági és Sportminisztérium volt az egyetlen tárca, amely nemcsak elismerte a mozgalom eredményét, hanem szándékot mutatott arra is, hogy felkarolja a kezdeményezést, s anyagilag is támogassa őket. 2001. június 22.-én Dr. Deutsch Tamás miniszter úr ünnepélyes keretek között aláírta a támogatásról szóló egyezményt. Ezzel a lépéssel elismertté vált a Magyarországi Éjjéli Sportbajnokságok Egyesületének kezdeményezése. A támogatásnak köszönhetően a működő klubok megerősödtek, s újabb fővárosi és vidéki bázisok alakultak ki. A sikerek hatására elindult egy népszerűsítési program, s így hasonló kezdeményezés indult, Bezenyén, Dabason, Debrecenben, Győrben, Máriakálnokon, Miskolcon, Monoron, Pécelen, Pécsett, Pilisen, Rákospesztúron, Salgótarjánban, Szarvason, Tatabányán, Újpesten, Pócsmegyeren, Kocsolán, Csobánkán, Szigetváron, Csepelen és Bátorterenyén.

A debreceni szervezet jó kapcsolatot ápol a határon túli magyarokkal így alakult közösség Kárpátalján is, és Csonkapapiban. Nem mindegyik településen van rendszeres program, de közel kilencven százalékuk tartja a kapcsolatot a MÉSE-n belül.

2.7. Holdsugár program bemutatása

A Magyarországi Éjjéli Sportbajnokság Egyesület, a már nyolc éve működő különböző civil szervezetek és magánszemélyek kezdeményezésére jött létre 1999-ben.

Az alapítók az „Éjjéli sportbajnokság” projektben, az ország minden táján aktív szerepet vállaló, az utcára szorult, hátrányos helyzetű fiatalokkal foglalkozó, civilek. Az alapító okiratban foglaltak, a csaknem nyolc éve összegyűjtött tapasztalatokat, és elképzeléseket tartalmazzák. A fiatalkori drog és bűnmegelőzés terén, a

társadalom minden tényezője szerepet kaphat. Tovább erősítheti azt a hidat, melyet a fővárosi és vidéki fiatalok között építettek fel.

Nemzetközi kapcsolataik is bővíülhetnek. A program célja még, hogy a hátrányos helyzetű, kallódó fiatalok az éjszakai órákban ne az utcán csellengjenek, ne kerüljenek a diszkók, a kábítószer maffia, a bűnözők vonzaskörébe. Lehetőséget kapnak arra, hogy az általuk létesített intézményekben éjjel: sportoljanak, versenyezzenek, beszélgessenek, egy családpótló kisközösségek tagjaivá váljanak.

Az évek során a tevékenység, a lehetőségekhez mértén bővült. Képzési programot valósítottak meg, ahol alapvető ismeretek birtokába kerülhettek.

Nemzetközi kapcsolataik révén olyan fiatalok kerülhettek Berlinbe, akiknek életükben még útlevelük sem volt.

Egyre több népszerűsítő látványossággal teli, sikeres rendezvényt bonyolítottak le. Az ország minden tájáról eljött fiatalok, és az érdeklődők előtt, híres művészek, sportolók, közéleti személyiségek, üzletemberek demonstráltak programjuk mellett. Ezt követően az Egyesület fiataljai egy hajnalig tartó országos, éjjeli sportbajnokságon vettek részt.

A csaknem nyolc éve tartó PR munka eredménye, és a sajtóval kialakított jó kapcsolatnak köszönhető, hogy a program országos szinten is terjed. Az Egyesület alapító okirata szerint a program sikeresen megvalósítható a fiatalok megsegítésének, foglalkoztatásának, életének egyéb területein is. (Egészségügy, igazságügy, szabadidő a laktanyában, iskolai sportélet stb.) A 2001-es esztendő jelentős fordulatot hozott az ISM támogatásával az egész hálózat bővült, munkájuk hatékonyra vált. A már működő civil szervezetek tevékenysége színesebb lett. Több sikeres road-show zajlott le, felvették a kapcsolatot a határon túli magyarokkal, németekkel.

Önnálló havi lapjuk a „Hírpong” amit Szarvason szerkesztenek, fiataljaik kedvenc lapjává vált.

Volt egy kiszámíthatóan működő saját irodájuk. Az ISMÉSE-HOLDSUGÁR központ, Szentendrén, az irodaházban, ahol egy ötven személyes tanácsterem is rendelkezésükre állt. 2004-ben sajnálatos módon az önkormányzat már nem bocsátotta rendelkezésükre.

Tevékenységeikre egyre inkább a fiatalok szabadidejének hasznos eltöltése, a sport és a játék jellemző.

Jellege: párkereső, családpótló, szórakoztató, életmódformáló szociális sport és játéklklub. Az Egyesület koordinálja, segíti az előbb említett tevékenységek megvalósítását, az egész program népszerűsítését, menedzselését.

Tekintettel arra, hogy céljaik jelentős része önkormányzati feladatot valósít meg, mind vidéken, mind a városokban az önkormányzatok változó mértékben, de támo-

gatják a munkájukat. Ezen felül pályázati úton is sikerülhet támogatáshoz jutniuk. Az Egyesület az első olyan civil szervezet, melynek alapító okirata specifikusan az „Éjféli sportbajnokság” program megvalósítására irányul. Így az ország minden munkacsoportja tiszta szervezeti, és gazdasági hátteret kap.

A HOLDSUGÁR program kibővített változásának hatása: a fiatalok között nem divat az egészséges életmód, a sport. Bármennyire szomorú is a felismerés, a drogozás divattá vált napjainkra. Továbbá divat rágyújtani, alkoholt fogyasztani, diszkókban számítógépeken játéktermekben játszani.

Faragó doktor véleménye szerint a felvilágosító, ismeretterjesztő programok, előadások hatástalannak bizonyulnak. Úgy látja egy rossz divattal szemben nem előadásokkal vagy ellenpropagandával lehet felvenni a harcot, hanem egy másik divatot kell teremteni.

Így célul tűzték ki, hogy másik divatot teremtsenek – ezt a szerepet szeretné vállalni a Holdsugár Program.

Azt már sikerült elérniük, hogy a fiatalok szívesen csatlakoznak, büszkén hordják a kezdeményezés logójával ellátott pólókat, sikk lett a csoportokhoz tartozni.

Az alapprogramot kibővítették a Holdsugár Liga rendezvényeivel. Az éjféli csapatok ligába rendeződve hetente (szombatonként) országszerte „vándorolni” kezdtek. Ilyenkor nemcsak a versenyen indulók, hanem egy-egy csapatot kísérve komoly szurkoló tábor is utazott. Így több száz, jórészt hátrányos helyzetű fiatal életvitelének monotonijája csökkent, tájékozottságuk, magyarországi helyismeretük bővült.

2.8. Összefoglalás

A fenti fejezetben a szakirodalom feldolgozásával foglalkoztam, és a témakörben működő vagy már korábban kipróbált programok megismerésére is időt szenteltem. Az elemzésnek a célja látóköröm szélesítését volt.

A Forró Pontok program tanulmányozása azért volt számomra fontos, mert gondolkodásra készített. Úgy gondolom, hogy a megfelelő elemzés során a tapasztalataikból, és az elkövetett hibákból tanulni lehet, és ezáltal segíti az adott témában látóköröm szélesítését.

3. SZABADIDŐS LEHETŐSÉGEK

3.1. A vizsgálati módszer indoklása

Ebben a fejezetben a célom az – ahogy már említettem a szakdolgozatom valójában egy előtanulmány terveink megvalósításához, – szeretném feltérképezni, hogy milyen szabadidős lehetőségek vannak az országban, amelyek hatékonyan működnek és preventív jelleggel bírnak.

Valójában a kutatás már az előző fejezetben elkezdődött, a Forró Pontok program megismerésével, és sorsának nyomon követésével, a program azonban sajnálatos módon nem tudott életre kelni és önállóan működni.

A kutató munkát több szempontból is fontosnak tartom.

Az első szempont az úgynevezett kreatív utánzás megvalósítása. Ami minden célkitűzésnél fontos és arra inspirál, hogy keressünk olyan embereket illetve szervezeteket, amelyek a keresett témában már működnek, tapasztalatokat gyűjtöttek és lehetőleg elértek már sikereket.

Erre azért van szükség, hogy ne akarjuk újból „feltalálni a kereket” és ezáltal rengeteg időt és energiát takaríthatunk meg. (Jelenleg az én esetemben is ez történt. Amikor a munkám során elkezdtem ezen gondolkodni, hogy egy este illetve éjszaka működő szabadidős helyet jó lenne létre hozni, nem hallottam még sem a Holdsugár programról, sem a Pingpong dokiról. Akkoriban azt gondoltam, hogy ezt a munkát teljesen „nulláról” kell majd elkezdenünk. Azóta örömmel konstatáltam, hogy már „régés-régen feltalálták előttem a kereket.”)

A másik szempont a kontakus felvétel. Amennyiben ezen a területen szeretnék tevékenykedni meglátásom szerint elengedhetetlen a „szakma” megismerése és a kollégákkal való kapcsolat felvétele és kialakítása. Erre a szakdolgozat elkészítése kiváló lehetőséget nyújt számomra.

A harmadik szempont a jelenlegi helyzet megismerése az országban, amit szintén fontosnak tartok. Tudni szeretném, hogy milyen igény van erre a tevékenységre és ha van, hol és milyen mértékben valósult eddig meg. Ez a téma térképének az elkészítése.

Negyedik szempont a tapasztalat szerzés, vagyis a problémák feltárása, és a leküzdésükre való megoldási stratégiák keresése illetve megismerése.

Az általam felkeresett helyeket az alábbi szempontok szerint vizsgáltam:

1. Környezet feltérképezése.
2. A hely megalakulása illetve története.

3. Működésük megismerése
4. Feladatok elvégzése
5. Problémák megismerése.
6. Tervek megismerése.

Különösen kíváncsi vagyok a fegyelmezési problémákra, mivel elég sokszor szembesültem azzal (szerintem) előítélettel, hogy amikor szóba jön a fiatalok éjszakai szórakoztatása egyből a „nagy rendbontások” prognosztizálásával találkozom. Én ezt teljesen másként gondolom, ezért erre a kérdésre is választ szeretnék kapni.

3.2 A jelenlegi helyzet elemzése

Kutatómunkám során szomorúan konstatáltam, hogy a vizsgált témakörben a MÉSE Holdsugár programján kívül, csak egy programot találtam Kalocsán, amely az éjszakai úgynevezett „discopótló” tevékenységgel szeretne foglalkozni.

Ez a program „Bagoly Klub” elnevezést kapta. Kalocsa Város Önkormányzat Egyesített Szociális Intézménye működteti a helyi Ifjúsági Házban. Programjuk már két időszakban is kipróbálásra került és minden alkalommal életképességét bizonyította. Mivel oda nem volt lehetőségem elmenni, ezért most nem fog bemutatásra kerülni.

A másik amit találtam „Az Egészségért Alapítvány” Szekszárdon. Igaz az ő programjukban nem szerepel az éjszakai foglalkoztatás, de szombat délutánonként csellengő gyerekeket fogadnak oltalmukba és biztosítanak számukra értelmes, tartalmas programokat. Őket sikerült meglátogatnom ezért a 3.5. pontban bemutatom.

3.3 Hipotézis

Meglátásom szerint amikor egy korosztállyal foglalkozunk nagyon fontos szempont, hogy figyelembe vegyük az életkori sajátosságokat, valódi igényeiket, szükségleteiket, és ezen keresztül próbáljuk megközelíteni őket.

Amennyiben a mai kor követelményeinek megfelelően szeretnénk foglalkozni az ifjúsággal, úgy gondolom, hogy nagy hangsúlyt kell illetve kellene helyezni arra, hogy szemléletet adjunk nekik és helyesen „élni” tanítsuk őket. A tapasztalatok azt mutatják, hogy mindez didaktikus úton nem valósítható meg, és az oktatás intézmények többsége nem tudja maradéktalanul ellátni ezt a feladatot.

A példamutatást tartom az egyik leghatékonyabb pedagógiai módszernek,

különösen a kamaszoknál. Rögtön jelzik ha az ember nem adekvát módon cselekszik vagy beszél. Az indirekt formában történő ráhatásnál kevésbé állnak ellen. A kortársak szerepe is dominánssá válik ezekben az években, ennek jelentőségét a kortárs segítők eredményessége is bizonyítja.

A felsoroltak végett úgy gondolom, hogy a jól megszervezett szabadidős tevékenységek kiváló lehetőséget adnak mindezek megvalósítására, –annál is inkább mert ez a korosztály van szabadidejében legjobban kitéve a devianciáknak. Ilyenkor egy fiatal (ha „rossz társaságba” keveredik) életpályája olyan mértékben negatív irányt vehet, ami hosszú évekre, vagy akár egész életére kihathat.

Mivel ez a korosztály igényli a késő esti, illetve éjszakai programokat, ezért az éjszakai sportot kiváló lehetőségnek tartom, és úgy gondolom, hogy ennek keretein belül lehetőség van az összes szempont megvalósítására.

A jelenlegi elgondolásom szerint az éjszakai sport nemcsak megvédi őket az éjszaka veszélyeitől, hanem lehetőséget nyújt a barátkozásra, az energiák levezetésére, a szabadidő hasznosabb eltöltésére, és nem utolsósorban személyiségük és fejlesztésére.

Kíváncsi vagyok, hogy a fent említett feltevéseim beigazolódnak e.

3.4. MÉSE Holdsugár-hálózat működő szervezeteinek bemutatása

Mint ahogy a 2.6 fejeztben is felsoroltam a Magyarországi Éjféλι Sportbajnokság Egyesületének sok működő szervezete van az országban. A következő fejezetekben csak azok kerülnek felsorolásra akiket felkerestem.

3.4.1. Szentendre, Barcsay Jenő Általános Iskolában működő klub bemutatása

A szentendrei Párbaj Vívó Klub korábban csak a vívással kapcsolatos tevékenységről volt ismert. Miután a vívó klub elnöke, és az éjszakai sportbajnokságok vezetője egyazon személy Jakab Péter, hivatalos formába öntve, a PVC átvette a program megszervezését, és működtetését. Az egyesület ezenkívül a közép-magyarországi éjszakai sportegyesületeknek a vezetőjévé is vált, így nagyobb tevékenységi kört és lehetőséget kapott. Miután a MÉSE központja is Szentendrén van, adott volt a helyzet, hogy a közép-magyarországi központ is itt jöjjön létre.

Szentendrén eddig két nagyobb méretű, országos-régiós rendezvény volt, és egy országos roadshow-t bonyolított le az egyesület a Főpolgármesteri Hivatalban.

2001. október 5-én este nyolc órakor kezdődött az iskolában egy olyan program, ami már az ország több helyén is sikert aratott és ahová nemcsak a lakótelep

tanulói, vagy a környékbeli csellengő fiatalok térhetnek be. Járnak ide Leányfaluról, Budakalászról, Csobánkáról. Vannak időszakos, és rendszeres érdeklődők is.

Jakab Péter mellett még két önkéntes is dolgozik. Papp Zoltán aki egyben iskola gyermekvédelmi felelőse, és tanára valamint Kovács Miklós aki húsz évig pingpong edzőként dolgozott. Jelenleg a BKV főállású munkatársa. Mindannyian nagy elhivatottsággal és szakértelemmel végzik munkájukat, a gyerekekkel nagyon jó kapcsolatuk van.

Minden pénteken este nyolctól éjfélig az idelátogató gyerekek játszhatnak, sportolhatnak. Pingpong, kosárlabda, csocsó, sakk, társasjátékok, rocketball áll a fiatalok rendelkezésére. Az állandó létszám 30-40 fő, de többször is voltak már, ennél jóval többen.

Nagy előtere van az iskolának, ott vannak felállítva a pingpong asztalok. Az előcsarnokból oldalt nyílik a torna terem, ahol ott jártamkor középiskolások kosaraztak. Mind az előcsarnok és a tornaterem is teljesen tele volt a látogatásom során. Az előcsarnok másik oldalán is asztalok vannak ott többen társasjátékoztak. Az asztalok mellett egy csocsó is állt, ahol szintén élénk meccset játszottak. Számmomra kellemes meglepetés volt, hogy nemcsak gyerekek jöttek, hanem családot is láttam együtt játszani. Érzekelhető volt, hogy az emberek többsége ismeri egymást. Érdekesnek találtam, hogy a nagy terek és a sok ember ellenére mégis családi jellegű hangulattal találkoztam. A kezdés óta bebizonyosodott, hogy létjogosultsága van ennek a programnak, mert a rendszeresen idejövő gyerekeknek állandóságot, biztonságot nyújt ez a lehetőség, és ők élnek is vele. Ez a fényképeken is látszik amelyek a különböző programokon készültek. Az év szinte minden péntek estéjén van egy hely ahova elmehetnek, és játszhatnak a társaikkal, így nem szükséges a veszélyes időszakban az utcán csavarogva valami elfoglaltságot, szórakozást keresniük.

A klub folyamatosan egész évben működik. Tanítási időben az iskola épületében, ezen kívül nyáron az iskola melletti pályán. Aki megéhezik vagy szomjas lesz, annak sem kell hazamennie, hiszen a klub vendégül látja a fiatalokat. Mindíg van üdítő, zsíros kenyér hagymával, és egy kis felvágott, ami pillanatok alatt elfogy. Az ételre nemcsak azért van szükség, mert sportolás közben megéheznek, hanem többször előfordult már, hogy a nevelők olyan éhes gyerekekkel találkoztak akiről kiderült, hogy az nap még alig ettek valamit.

Minden péntek este kiosztásra kerülnek a legjobbknak járó jutalmak. Csokoládék, érmék, stb. és hónap végén díjazzák a „hónap bajnokát”. Nagyon fontos, hogy minden alkalommal legyen valamilyen bajnok, és minél többen kapjanak valamilyen ajándékot, mert ezzel az eszközzel sikerül lecsalogatni az egyébként lődörgő, unatkozó fiatalokat a helyszínre. Egy csodálatos, nagyon ko-

moly vadonatúj kerékpárt is láttam kiállítva. Később kiderült, hogy ez egy mountainbike. Év végén sorsolják ki, az odajáró gyerekek között. Jelenléti ívet vezetnek, így tudják pontosan követni, hogy kik vehetnek részt a sorsoláson. Minél többször megy valaki, annál nagyobb az esélye a nyeresre. Ilyen komoly tét mellett egy gyereket sem kellett kérlelni, hogy iratkozzon fel a listára.

Elmesélték, hogy évente egyszer-kétszer nagyobb szabású rendezvényt is tartanak, melyre az egész országból jönnek, vagy csak regionális versenyt rendeznek abból a célból, hogy találkozzanak egymással az ilyen jellegű klubok, és a figyelem se terelődjön el róluk. Kérdésekre elmondták, hogy fegyelmezési problémáik nincsenek. Működésük óta egy történetet tudtak összesen elmesélni. Az sem az épületben, hanem a klubon kívül történt, onnan egy pár méterre. Egy arra járó ifjú (aki sohasem járt a klubban) ott esett az alkohol mérgezésétől össze. Egy klubba tartó gyerek megtalálta, és szólt a nevelőknek. A mentősök azt mondták, hogy gyakorlatilag megmentették az életét, mert olyan nagy métékű volt a mérgezés, hogy ha nem részesült volna ellátásban, bele hal.

A szomorú a lakótelep reagálása volt a történetekre. A esetet eltúlozták, valótlán rémtörténetek keringtek és mindezért természetesen a klubot okolták. Aztán idővel elcsitult a felháborodás.

Mindenkin azt láttam, hogy élvezettel és odaadással végzi a munkáját és örülnek, hogy értelmes és eredményes dolgot tehetnek az ifjúságért. A fiatalok szeretik és elfogadják nevelőiket. A gyerekek tíz óra után elkezdtek haza szállingózni. A középiskolások éjfélig kintartottak.

A program hosszútávú működésének a személyi feltételei biztosítva vannak. Az anyagi források előteremtése mindig visszatérő éves feladat. Nagyon bíznak abban, hogy a Gyermek Ifjúsági és Sportminisztérium mindig pozitívan fog hozzáállni a programhoz és ezt anyagi támogatásban is kifejezi. (I.számú melléklet)

3.4.2. Pilisszentlászlói MÉSE klub bemutatása – Pilis Dunakanyar Waldorf Egyesület

2003. Októberében „történelmi” pillanatnak lehettem tanúja a MÉSE életében. Pilisszentlászlón ezen az estén indította a Pilis Dunakanyar Waldorf Egyesület első klub foglalkozását, Jakab Zoltán vezetésével, aki Szentendréről jött át segíteni. A klubot három fő fogja vezeti, Mihály György aki egy helybéli apuka, Skoda Róbert tanár, és Sepsey Gergely aki helyi lakos.

A Szentendrei Waldorf Alapítvány egy helyi kezdeményezés, amelyet szentendrei és a környező településeken élő családok hoztak létre. 2002. szeptemberében megnyitották óvodájukat. A Pilis Dunakanyar Waldorf Egyesület 2003.áprilisában alakult, azzal a céllal, hogy a megyében, kistérségben egy waldorf oktatási intéz-

ményt hozzon létre. Ez az intézmény a Szentendrén működő Waldorf-óvoda folytatása lesz. Így szeptember óta működik a faluban a Waldorf iskola, melynek beindítása nagy port kavart fel, mivel az egyik iskola épületét adták át a Waldorfosoknak. Ebbe az intézménybe az egész Dunakanyarból járnak gyerekek.

Ez képezte a vita tárgyát, mert a falunak nincs kultúrháza, csak az iskola az a hely ahol összejöhetnek a fiatalok. Ez a tény a Waldorf iskola létrejöttét hátráltatta falubeliek attól féltek, hogy ha az iskola kikerül a „kezükből”, akkor elveszik a gyerekeknek a szórakozási lehetősége is.

Miután személyi érintettség van a Waldorf Egyesület, és az éjszakai sportbajnokságot szervező egyesület között, így azonnal adódott a lehetőség, hogy a Szentendrén, és környékén már bevált módon alkalom nyíljon, egy újabb klub nyitására. Most ez az iskola ad majd otthont péntek éjszakánként a klubnak így a falu fiataljai ismét használhatják az épületet. Remélhetőleg élnek majd a lehetőséggel. Ebben bíznak a szervezők, pedagógusok, és a polgármester is.

Amikor megérkeztem, egy szocialista-realista stílusban épült „kocka” épületet találtam. Belépve nagyon kellemes meglepetés fogadott hiszen ez idáig még sohasem jártam Waldorf intézményben. Ez a sivár építmény belülről melegséget sugárzott, minden terem más színűre volt festve. Kizárólag meleg színeket és kerek formákat használtak. Búbos kemencék voltak a termekben és a folyósón lévő kemencével lehetett fűteni a torna termet is. Az épületet a szülők bevonásával és munkájával alakították át. Olyan stílusos és otthonos volt belülről, hogy nemcsak arra gondoltam milyen jó lehet gyerekként ilyen iskolába járni, hanem az is megfordult a fejemben, hogy itt nem hátrány a földgáz hiánya, hanem bizonyos szempontból előny. Jó volt hallgatni ahogy ropogott a tűz a kemencében.

A MÉSE Klubjaiban, mint már említettem mindig van egy kis asztal amin étel és üdítő található. Kenyér, vaj, párizsi, só hagyma, mindig akad. A többi attól függ mennyi pénz van a pénztárban. Mikor rá kérdeztem, hogy mennyire igénylik a gyerekek az étkezést? Meséltek egy-két történetet ami más klubokban esett meg. Előfordult már olyan is amikor egy kis fiú mindenkit félre söpörve elkezdett habzsolni, és amikor rászóltak, hogy várja meg amíg kitegyék az ételt, az volt a válasza, hogy nem tud várni, mert ma még nem evett. Mindez este hét órakor történt.

Most nagyon ötletesen burgonyát hoztak, amit mi betettünk a kemencébe. Utána a sült krumplit egy fonott kosárba helyeztük és egy nagyon szép mintájú konyha ruhába bugyoláltuk, hogy melegen tartsa a krumplit. Majd vajjal megkentük és megsózva fogyasztottuk. Stílusos és családi hangulatot sikerült varázsolni.

Ahhoz képest, hogy első alkalom volt elég sokan gyűltek össze. A társaság vegyes össze tételű volt. Nem és kor szerint is. Folyamatosan változott a létszám. Voltak akik rövid időre, körbe nézni, ismerkedni jöttek csak be, és hamar el is

mentek. Még a kocsmából is átjöttek játszani. Kiderült, az idén már ott is tartottak pingpong bajnokságot. Kicsit spiccesen jöttek. Ezt tiltja a házirend. A klub vezető nagyon barátságosan, de határozottan elmagyarázta nekik, hogy ide így nem lehet bejönni. Nagyon akartak pingpongozni, ezért megegyeztek abban, hogy ez az első és utolsó alkalom. Most már ismerik a szabályokat és jövő héttől csak teljesen józanul jöhetnek be. Lelkesen végig pingpongozták az egész éjszakát, közben a fejük is kitisztult, utolsónak mentek haza éjjel.

Az ilyen kis falvakban is nagy szükség van illetve lenne ezekre a klubokra. Ősztől korábban besötétedik, kihal minden, és csak a kocsmák vannak nyitva. A fiataloknak semmi lehetőségük nincs a közös programokra, a találkozásra, a szabadidő értelmes eltöltésére. Este már a buszok sem járnak. Budapestre sem tudnak bemenni, vagy ha bemennek nem tudnak csak másnap haza jönni. A nagyobbak hétvégén kikönyörgik a szülőktől az autót, és elmennek egy közeli vagy távolabbi diszkóba. Onnan pedig jó ha szerencsésen, épségben, drog mentesen haza térnek.

Későbbi érdeklődésemkor arról tájékoztattak, hogy egészen karácsonyig, vagyis a téli szünetig folyamatosan működött a klub. Januárban nem voltak látogatók, így átmenetileg két hónapra szüneteltették a programot. Most márciusban újra indították, azóta változó létszámban működnek.

Nem könnyű egy ilyen kis faluban beindítani egy új szemléletű programot, az évszázados kocsmák hagyományával szemben. Mindenesetre a szervezők kitartóan próbálkoznak.

3.4.3. Békásmegyer Gyermekének Egészségért Alapítvány klubjának bemutatása

2003. novemberében ellátogattam Óbudára. Ez az egyesület „legöregebb” klubja. Marton Róbert a vezetője.

A klub négy helyiségből áll. Van külön csocso szobájuk is. A legnagyobb teremben pingpongoznak. Ebben a klubban jobban van lehetőség arra, hogy az ember „bekuckózza” magát valahova.

Páran csak benéztek egy kis időre, a többség viszont hajnalig maradt. Körübelül a társaság a fele húszon, illetve harminc éves volt. Egy mozgássérült klubtagjuk is van, aki a tolószékből pingpongozik. Láthatóan nagyon jól érezte magát a közösség teljesen befogadta, úgy gondolom, hogy ő volt a rangidős.

Ez a hely kimondottan családpótló funkciót is betölt. Sokszor előfordul, hogy személyes problémájukkal, bánatukkal a klub vezetőhöz fordulnak, mert otthon nincs rá lehetőségük. Egy úgynevezett „duma kuckót is működtetnek. Kulturált, hangulatos környezetben dolgoznak.

Egyszerűen és ízlésesen van berendezve. Lakótelepen működik. Kellemes hely, kimondottan jó érzés volt ott lenni. Szentendrén is lakótelepen van, de az iskola előcsarnoka személytelenebb.

Mivel ebben a helyiségben csak a klub működik, úgy vettem észre, hogy a fiatalok sokkal jobban a sajátjuknak tekintik, és ez látszik is a helyen. A falon nagyon sok fénykép található bajnokságokról, kirándulásokról, szilveszteri pingpong bulikról, közösprogramokról.

Többször hívtak neves személyiségeket, hogy meséljenek az életükről. Például Kovács István bokszolót (KOKOT) és arról beszélgettek, hogyan segített a sport neki abban, hogy ilyen sikeresen alakuljon az életútja a lecsúszás helyett. Úgy láttam az itt dolgozók is igyekeznek sokrétűen végezni a munkájukat.

Dr. Habsburg Györgyöt is alkalmuk volt vendégül látni, és beszélgethettek vele az Európai Unióról. Zsúfolásig megtelt a klub. A rendszeres látókatokon kívül, sok új fiatal érkezett, hogy egy igazán illetékes európai látókörral rendelkező szakembertől kapjanak választ kérdéseikre. A nagykövet az unióról szóló beszéde mellett kiemelte a nyelvtanulás fontosságát. Ő maga kitűnő példával jár elől, hiszen az elmúlt tíz év alatt magyarul is megtanult, annak ellenére, hogy ide költözése előtt Németországban ismerkedve a nyelvvel eleinte inkább valami titkos kódznak vélte. A nyelvismereten kívül a jó felkészülést, a lehetőségek, pályázatok megismerését is fontosnak tartotta.

Ez a klub állított Guinness világrekordot páros maraton pingpongban. (Faragó doktor úr egyáltalán nem értett egyet az ötlettel.) A „Leghosszabb páros pingpong-mérkőzés” kategóriában a budapesti Éjféli Sportbajnokság versenyzői állították fel a világcsúcsot. 2003. május 23-án és 24-én összesen 24 órát és 20 percet versenyeztek egyfolytában, óránként csak öt perc szünetet tartva.

Lehetet érezni, hogy ismét egy jól összeszokott csapattal találkozom. Az emberek ismerik és elfogadják egymást. Itt is arról is számoltak be, hogy fegyelmezési problémáik nincsenek. Nagyobb rendbontásról itt sem tudtak beszámolni.

3.4.4. Pócsmegyer–Sziget Éjféli Sportbajnokság Egyesület

Pócsmegyeren a helyi művelődési házban 2002. nyarán kezdte meg működését az éjszakai sportklub Karsai Gábor vezetésével, aki egyben a művelődési ház vezetője is.

2002. szeptemberében együttműködési megállapodást kötött a pócsmegyeri önkormányzat és a Magyarországi Éjszakai Sportbajnokságok Egyesülete, így a MÉSE anyagi támogatásával a klub működése stabilizálódott. A helyi és a környező

községek fiataljai körében igen népszerű lett a minden hét péntekén működő klub, melynek célja eddig is az volt, hogy a sport, és a versenyzés eszközeivel új formáját teremtsék meg a szabadidő eltöltésének.

A Szentendrei Sziget viszonylagos elszigeteltsége miatt híd nincs, éjjel a kompok nem közlekednek, meglehetősen elzártan élnek itt az emberek. A közlekedési nehézségek, és az egyoldalú szórakozási lehetőségek szükségessé tették, hogy a fiatalok számára egy más alternatívát nyújtsanak.

Pillanatnyilag ez az egyetlen értelmes péntek esti szórakozási lehetőség a faluban. A másik klasszikus, a kocsmá.

A klub rendszeres működése és a programok, és az állandó tagság kialakulását segítették. A klubnapokon itt is üdítőital és enivaló várja a résztvevőket. A ping-pong, csocsó és darts versenyek helyezettjeit díjazták.

2003 elején vetődött fel, hogy alapítsanak egy egyesületet és önálló civil szervezetként működjenek tovább. A megalakult Sziget Éjjeli Sportbajnokság Egyesület (mely közhasznú szervezetnek minősülő társadalmi szervezet). Az Egyesület 29 alapító taggal jött létre. A heti klubnapokra 20-30 fő jár el a programokat rendszeresen látogató kb. 50 fiatalból. A bejegyzett egyesületi tagok száma 37 fő.

A SZÉSE minden héten pénteken 18 órától-02 óráig tartja programjait Pócsmegyeren, a Művelődési Ház és Könyvtár nagytermében. A művelődési ház nem nagy, viszont takaros. Egy kis udvara is van. Ott jártamkor 25 fiatallal találkoztam, de azt mondták van amikor olyan sokan vannak, hogy alig férnek el. Csak egy pingpong asztalt tudnak felállítani. A jelen lévők ez idő alatt igénybe vehetik az intézmény egyéb szolgáltatásait is ami könyvtári kölcsönzésből, számítógép, illetve internet használatból áll.

Családias hangulat fogadott, láthatóan mindenki otthonosan érezte magát. A számítógépek előtt is ültek, és nagy örömmel hallottam, hogy a könyvtárt is használják, rendszeresen olvasnak. Úgy tapasztaltam, hogy Karsai Gábornak is jó a fiatalokkal a kapcsolata, látszik, hogy munkáját szívből elhivatottan végzi. Ebben a klubban sincsenek fegyelmelési problémáik. Jó időben a falu focipályáján tartják a foglalkozásokat. A szabadban szalonnasütéssel is színesítik a programokat.

Tartottak már a szabadban kistérségi egészség és sportnapokat, és focikupákat is.

A SZÉSE egyenlőre anyagi bázissal nem rendelkezik. Tagsági díjat szednek, de mivel tagjai többsége tanuló, illetve kis jövedelmű család gyermeke, ez csak jelképes összeg lehet, ebből a felmerülő működési költségeket fedezni nem tudják.

(II.számú melléklet)

3.4.5. A Csel–Leng Alapítvány által működtetett Csepeli Éjszakai Pingpong Klub

Csepelen a Családsegítő Szolgálat ad otthont az Éjféli Pingpong Klubnak. A Családsegítő egyéb tevékenységei mellett nagy fontosságúnak tartja a közösségi szociálismunkát és messzemenően támogatja klubok és helyi közösségek létrejöttét. A MÉSE Csepeli klubját a Csel–Leng Alapítvány önkéntesei és a Családsegítő néhány fiatal munkatársának együttműködése hozta létre.

A klub vezetője Szabó János 2002. őszén kezdődött Csepelen az Éjféli Pingpong Klub szervezése, ekkor vették fel a kapcsolatot Faragó doktorral illetve a MÉSE-vel. A Doktor Úr az első pillanattól maximális támogatásáról biztosította őket, ami konkrét anyagi és tárgyi segítség nyújtásban is megtestesült. Ez meghatározó szerepet játszott abban, hogy kezdeményezésüket az elhatározástól számítva igen hamar megtudták valósítani.

Csepelen is ugyanazok a problémák vezettek az Éjféli Pingpong Klub létrejöttéhez mint bárhol másutt ahol kiterjedt lakótelepekkel és nagyon behatárolt szórakozási, szabadidős lehetőségekkel rendelkeznek. Az igény nagyságát azonnal a nyitás után (a nagyon szerény reklám ellenére) jelentkező nagy érdeklődés igazolta vissza számukra. Minden pénteken 18-24-ig, és sokszor még tovább is tartó klubok 6-8 alkalom után szinte már telt házzal futnak.

2002 ősze óta működő klub törzs tagságát a 12-25 éves korosztály alkotja, de nagy örömeikre szolgál, hogy teljes családok is eljönnek játszani. Jelenleg 30-35 fő a törzsgárda, és azok közül aki egyszer is megfordultak körükben szinte mindenki visszatérő vendégükké vált. Sőt külön eredménynek tartják, hogy a szakma is igen nagy érdeklődéssel fordult feléjük és önkéntes segítők is szép számmal akadnak.

Jelenleg közösségük az „összerázódás” szakaszában van és a MÉSE progjaimba történő aktívabb bekapcsolódást tervezik. Egyre inkább megfogalmazódik a törzsgárdában az igény valamilyen plusz közös tevékenységekre is pl. versenyeken való részvételre, kirándulásra, és egyéb hétfégi programokra. A pingpong különböző válfajai mellett a társasjátékozást is szeretik.

A klubbal párhuzamosan kéthetente kortárssegítő képzésnek is helyet adnak, ami azért is előnyös, mert a segítők és segítettek találkozhatnak és tapasztalhatják egymás közösségeit illetve a kontaktus szinte adott közöttük. Nagy hangsúlyt fektetnek a személyes kapcsolatok kiépítésére, valamint a családsegítőben és a kerületben működő egyéb közösségekkel történő kapcsolat felvételre.

Fontosnak tartják, hogy azok a fiatalok, akik félszegen és bátortalanul térnek be hozzájuk egy befogadó, egymásra odafigyelő közösségben érezhessék magukat, ahol esetleges „másságuk” miatt nem érintheti őket semmilyen sérelem. Ennek érdekében tevékenykedik minden este átlag 3-4 fővel kortárs segítő csapatuk.

A Jó-lét Mentálhigiénés Alapítvány drogügyekben jártas szakemberei pedig a családsegítő munkatársaival közösen a „problémás eseteket” próbálják földeríteni és kezelni. Azt mondták sajnálatos módon, nap mint nap szembesülnek azzal, hogy a hátrányos helyzetű családok mintegy újratermelik a hátrányos helyzetűek következő generációját gyermekeikben. Ez ellen küzdenek különféle évközi csoportjaikban, szabadidős programjaikban.

Az eddigi tapasztalatok alapján egyértelmű, hogy ez a típusú nyitott és rugalmas közösségi élet valóban hiánypótlónak számít Csepelen. Szeretnék ha későbbiekben lehetőségük nyílna befogadóképességük igény szerinti növeléséhez, hogy minél több fiatalhoz eljuttassák a sport és a közösség értékeit.

2003. őszén jártam Csepelen, éppen akkor ünnepelték vidáman az egy éves születésnapjukat bajnoksággal. Egy közeli iskolának a tornatermét és előcsarnokát bérelték ki. 16 órától volt a gyülekezés. A pingpong asztalok az előtérben voltak felállítva, és itt volt az ingyenes büfé az elmaradhatatlan szendvicsekkel és üdítőkkel. A csarnok másik végén egy hosszú asztalnál ültek a verseny irányítói és itt lehetett 17 órától leadni a nevezéseket, az ünnepélyes megnyitó is ekkor kezdődött. Teremfoci, darts, csocsó, és pingpong versenyek szerepeltek a programban. Mikrofonba mondták, hogy ki-kivel játszik, és bemondták a meccsek végeredményeit is. A tornatermben a terem foci bajnokság volt. Az ünnepséget megtisztelte a Családsegítő, és a MÉSE vezetősége is. A bajnokság részt vevői a házigazdákon kívül, Salgotarjából, Pécelről, Csömörről, Pócsmegyerről, Pilisszentlászlóról, Szentendréről, Tatabányáról, Újpestről, érkeztek. A rendezvényt nagy nyüzsgés, és jó hangulat jellemezte.

Érzékelhető volt az összetartás, a nevelők és a fiatalok között kialakult érzelmi kötődés. A nevelők drukoltak a „gyerekeinek”, ők pedig örömmel és bánatukkal egyaránt nevelőikhez fordultak. A rendezvényen szemmel látható volt számomra, hogy a mozgalom valóban családpótló funkciót is betölt, nemcsak a programjaival, hanem az emberi kapcsolataival is egyaránt. Több olyan gyerek vesz részt a programban akik ingerszegény környezetben élnek. Nekik különösen nagy élmény, hogy kimotozhatnak a monotóniából, és biztonságos környezetben élményeket, tapasztalatot gyűjthetnek úgy, hogy közben nincsenek teljesen magukra hagyatva.

Nekem is volt alkalmam, élményeket és tapasztalatokat gyűjteni, a rendezvény alatt, mert sok szakemberrel nyílt lehetőségem beszélgetni és eszmét cserélni a több éves tapasztalatokról.

Éjfél után három szolid punk zenekar szórakoztatta azokat a fiatalokat akik még bírták. Mindenkinek biztosítottak szállást akiknek a hazaút problémát okozott volna.

3.4.6. Pécs, Szerva Egyesület

Pécs városában 1999. óta működik az éjszakai sport, ekkor alakult meg a Szerva Egyesület, amely működteti az éjszakai pingpong programját. Vezetőjük Goldmann Tamás.

Az egyesület kimondottan ennek a programnak a megvalósítására jött létre, mely a 12-24 év közötti korosztály számára nyújt sportolási lehetőséget, minden péntek este 19.00-tól 02.00-ig. Az asztali tenisz mellett a gyerekek itt is dartsozhatnak, csocsózhatnak, illetve társasjátékokkal való játszásra is lehetőségük van. Az egyesület alapító tagja a Magyar Éjszakai Sportbajnokságok Egyesületének.

Kezdetben 1999-től 2001-ig a Meszesi városrészen élő fiatalok jártak a klubba. Eredményként értékelték, hogy az odajáró fiatalok körében csökkentek az iskolai hiányzások, illetve mivel egy szocálisan nagyon veszélyeztetett roma körről volt szó nagy jelentőséggel bírt, hogy nem jelentek meg a devianciák- drog, bűnözés stb. Éjszakánként ebben az időben 20-25 fiatal jelent meg náluk.

2001-2002 között a Kertvárosi fiatalok kerültek többségbe a klubon belül és náluk is hasonló sikerekről számoltak be. Ők még bővítették is a palettát és létre hoztak egy break klubot az egyesületen belül. Akkoriban volt olyan éjszaka, hogy 70 fiatalot láttak vendégül a klubban, ott filmklub működtetésére is volt lehetőségük. 2003-ban az Urán városba költöztek, és remélik, hogy itt is sikerül megkedveltetni ezt a szabadidős tevékenységet. Jelenleg 30-40 fiatallal vannak kapcsolatban, akik rendszeresen járnak a programokra. Részt vesznek az országos rendezvényeken több kevesebb sport sikerrel, sőt ők is szerveztek már három országos bajnokságot és az első szakmai konferenciát az éjszakai sport működtetői számára.

Az ide járó fiatalok kezdetben egy pécsi újsághirdetésből szereztek tudomást működésükről, továbbá a versenyek előtt szórólapokat helyeztek el a város játszóterein, illetve akik rendszeres látogatói a klubnak egyben terjesztői is e szórakozási lehetőségnek. Programjaikat a klubban kifüggesztett plakátokon ismertetik a tagokkal.

2002-ben először volt lehetőségük arra, hogy a régióban új helyszínek kialakítását támogassák szakmailag és anyagilag egyaránt. Ennek következtében örömmel számoltak be arról, hogy már négy új helyszínen nyílt meg éjszakai bajnokság. Ebből három Baranyában, egy pedig Tolna megyében. Terveik szerint tovább szélesítenék a palettát, és újabb helyszíneken szeretnék beindítani az éjszakai sportéletet. Tárgyalásokat folytatnak Bólyval és Hosszúhetényvel, de informálisan megkeresték már Komlót is.

Szeretnék, ha a régió klubjai folyamatos kapcsolatot tartanának fenn egymással. Erre két módon kerülhetne sor. Az egyik lehetőség, hogy a klubok időnként ellá-

tothatnának egymáshoz és páros mérkőzéseket vívnak. (Erre volt is már példa a pécsi csapat látogatta meg a szigetvárit.) A másik mód, hogy kéthavonta regionális versenyeket rendeznek, mindig más helyszínnel. A régió alakuló gyűlésén osztatlan támogatásra talált ez az ötlet is, nem csoda, hiszen túl voltak egy nagyon sikeres Keszüi Regionális versenyen. Tervezik egy országos rendezvény megszervezését is hasonló lebonyolítási módon, mint azt 2001-ben tették. A két napos konferencia után országos bajnokság lenne a fiataloknak. Helyszínnek pedig Szigetvárt szemelték ki.

A Szerva Egyesületnek kilenc fő állandó ügyelője van, akik havi beosztásban végzik munkájukat. Éjszakánként két fő ügyel, a nagyobb rendezvényeken viszont minden ügyelő részt vesz. Végzettségüket tekintve:

1 fő pszichológus

2 fő általános szociális munkás

1 fő szociológus

1 fő pedagógus

1 fő szociálpolitikus főiskolai hallgató

1 fő környezetmérnök főiskolai hallgató

1 fő építész egyetemi hallgató

1 fő általános szociálmunkás főiskolai hallgató

Az ügyeleti beosztást minden hónapban a közös megbeszélésen írják össze, melyben hangsúlyt fektetnek arra, hogy az éjszaka során fiú és lány egyaránt ügyeljen. Ennek az oka az, hogy a program nem csak a sportról szól, hanem gyakran előfordul, hogy az ideérkező fiatalnak szüksége van arra, hogy valaki meghallgassa, illetve legyen kinek elmondania a problémáit. Vannak olyan problémák, amelyeket szívesebben oszt meg ez serdülő azonos nemű vagy éppen ellenkező nemű ember társával. A közös megbeszélések nyújtanak lehetőséget arra, hogy az ügyelők a felmerülő problémáikat megbeszéljék, ezáltal tanulva a konkrét esetekből.

Engem Kovács Annamária és Goldmann Tamás nagyon kedvesen fogadott, és mindenben a segítségemre voltak. Ebben a klubban is barátságos, családi légkört tapasztaltam. Itt is sikerült hamar kapcsolatot teremteni a fiatalokkal. Jókat nevetgélünk. Büszkén mutatták meg, okleveleiket, plaketteket a programokról készült fényképeiket, és vidáman meséltek eddigi élményeikről.

Az ügyelők munkájukat önkéntes alapon végzik, az egyesület annyiban támogatja Őket, hogy hazautazásuk költségét átvállalja. Látogatásomkor engem is haza szállítottak éjjel a szállásomra.

Szeretnék az ügyelők körét bővíteni, ami nehéz feladat, mert sokan nem merik vállalni a tevékenységgel kapcsolatos felelősséget. Ahhoz, hogy valaki ügyelhessen kezdetben megfigyelőként vesz a programban részt. Ezt követően az egyesület elnöke felkészíti azokra az eseményekre, ahol konkrét beavatkozásra van szükség. (pl.: kríziselyzet)

Ott jártamkor az éjszaka üteme a következő volt. 19.00 órakor nyitották ki a klubot. Azok a gyerekek akik rendszeres látogatói a klubnak rendszerint nyitáskor megjelennek, ez most is így volt. A játékok kipakolását követően megbeszélik az éjszaka programját. Ez azért változó, mert a gyerekek eldönthetik, hogy milyen sportágban szeretnének versenyezni egymással. Megtörténik a versenyre való felíratkozás. Minden éjjel apróbb ajándékokkal jutalmazzák az első három helyezettet, ami többnyire csokoládé.

Az klubban üdítővel, szendvicsekkel kínálják meg itt is az idelátogatókat.

Azok a gyerekek, akik két hónap alatt legalább ötször versenyeznek, két havonta egy sorsoláson vesznek részt, melynek fődíja egy mobil telefon. Ez nagyon tetszik a fiataloknak, úgy láttam teljesen fel voltak tőle „villanyozva”.

A klubba 12-24 év közötti gyerekeket várnak, de szívesen látnak fiatalabb, vagy idősebb tagokat is. Az ide járók többsége olyan hátrányos helyzetű gyerekek, akik abban az esetben, ha nem működne a klub, nagy valószínűséggel az utcán tartózkodnának. Ezért is tartják fontosnak működésüket, hiszen azzal, hogy lehetőségük van a gyerekeknek sportolásra, és egymás megismerésére, barátok szerzésére e program egyben védelmet is jelent számukra.

Abban bíznak, hogy ezzel talán megelőzhető, hogy az utcán kapcsolatba kerüljenek deviáns csoportokkal.

3.4.7. Debrecen, Széchenyi - kerti Református Egyházközség / DÉS /

A debreceni klubot egyedülálló módon a Széchenyi-kerti Református Egyházközség működteti.

Jenei Zoltán református lelkész főszervező elmondása szerint fő célja a drogprevenció, azt szeretné elérni, hogy a fiatalok idejárjanak szórakozni és versengeni. Közben, szinte észrevétlenül, hívő közösséggel kerülnek kapcsolatba.

A templom mellett, mely lakótelepi környezetben helyezkedik el építettek egy Foglalkoztató Házat, ami tulajdonképpen szabadidő központként működik, ahol a szokásos asztalitenisz mellett lehetőség nyílik billiárdozásra, működik filmklub, beszélgető kör, tornaklub lehet csocsózni, kosarazni, és sakkozni is. A kertjükben kosárlabdapálya homokozó, játszótér is van.

A Református Egyházközség Foglalkoztató Háza több éve befogadta a lakótelepükön megszüntetni kívánt, a Családsegítő által abbahagyott Éjféli Sportklubot. A környékbeli, csellengő lakótelepi fiatalok fokozatosan otthonra lettek náluk. Minden hétvégén rendszeresen megrendezik a sport és játékprogramokat, közben segítséget kapnak mindennapi problémáik megoldásában, igazi család-pótló kis közösséget sikerült kialakítani Jenei Zoltánnak, ahol lelki támaszra, és

vigaszra találhatnak a fiatalok. Nagy sikere van a rendszeres játékversenyeknek, az ünnepélyes eredményhirdetéseknél, díjkiosztásoknak.

Fegyelmezési problémákról itt sem tudtak beszámolni.

A célcsoport fiataljai nemcsak hétvégeken este, hanem a hétközi programok és foglalkozások ünnepek előkészítésében, lebonyolításában is részt vesznek. A Foglalkoztató Ház kedden, csütörtökön, és szombaton 16- 20-ig tart nyitva, pénteken 16-24-ig. Havonta egyszer filmvetítést tartanak megbeszéléssel. A foglalkozási időszak alatt minden alkalommal beszélgetőkör is alakul, ahol bensőséges légkörben, baráti hangulatban meg lehet tárgyalni az időszerű személyes kérdéseket, problémákat.

A részvétel 10-30 személy alkalmanként, de előfordul 40-50 fős megjelenés is. Összességében a klub tevékenységének vonzása több mint 100 fiatalra terjed ki. A Foglalkoztató Ház széles spektrumú tevékenysége mára már egyre sikeresebb, és népszerűbb.

A helyszín és a közösség a Holdszugár program tiszántúli központjává vált, vezetője a MÉSE elnökségi tagja lett, és a GYISM elismerő oklevelét is elnyerte. Tervezik a hétköznapi együttléteket és programokat is tovább fejleszteni. Olyan alapszintű képzést is szeretnének tartani, ahol a fiatalok az életvezetéssel, problémamegoldással, és a családi életre való neveléssel tudják magukat fejleszteni.

Szerveztük -jellegéből adódóan is- otthont biztosítanak a közvetlen hitéleten kívüli szférát érintő kisebb-nagyobb rendezvények is. Ilyenkor szoktak a határon túli fiatalokkal és vezetőikkel találkozni, mivel rendszeresen ápolják a kapcsolatukat, a határon túli magyarság közösségeivel, támogatásukkal már két MÉSE klub is alakult. Az egyik a kárpátaljai Csonkapapi községben, (Ukrajna) a másik partiumi Szatmárnémedi városban (Románia).

Törekcsenek arra, hogy regionális központ-ként figyelemmel kísérik a területükön levő MÉSE klubokat különös tekintettel a Szarvason működő klubra, segítve a rendezvények költségeinek viselésében.

3.5. MÉSE Tagszervezeteinek bemutatásának összefoglalása

A klubok vonzerejét a sport -mint izgalmas tevékenység, az ingyenesség, a jó közösség, és az éjszakai nyitvatartás adja.

A legfőbb és egyetlen szabály Minden klubban a segítőknek sikerült olyan vonzóvá tenni a helyet, hogy úgymond hatalmat nyertek ezáltal és megfogalmazták azt a kezdetektől fennálló normát, hogy bódult állapotban a fiatalok nem vehetnek részt a klub életében.

Egyöntetűen minden helyen hangsúlyozták, hogy mivel ez egy megelőző, egészségnevelő program, egy alternatíva, szórakoztatás, úgyhogy elsődlegesen az a legfőbb és egyetlen szabály, hogy tiszta állapotban kerüljenek be, és úgy is menjenek el és tapasztalataim szerint, ezt a fiatalok elfogadják és be is tartják mindenhol.

A legfontosabb szabályuk, hangsúlyozottan az hogy alkoholt fogyasztani és kábítószerrel használni klubjaikban nem szabad.

Ezen a szabályon kívül semmi másnak nem kell megfelelniük. A fiatalokat befogadják és elfogadják úgy ahogy vannak. A csoportok többnyire elég heterogének.

A klubokban a segítők és a fiatalok kapcsolatát mindenhol a partneri viszony jellemezte. Meleg engedékeny stílusban, de nagyon következetesen foglalkoznak velük.

Nem titok előttük az sem, hogy ez egy drogrevenenciós program, de ez nem kerül szóba, csak néha konkrét programok kapcsán.

A segítők több helyen tegeztek a fiatalok, ennek ellenére mindenhol azt tapasztaltam, hogy megadják egymásnak a kölcsönös tiszteletet.

A fiatalok részt vehetnek a programok előkészítésében, kikérik véleményüket, önmaguk lehetnek nem ellenőrzik őket. Ugyanakkor a segítőkhez fordulhatnak bármikor, ha szükségét érzik. Tekintélyelvűség helyett partnerként kezelik őket, és bizalommal fordulnak feléjük. A csoportok légkörét a kölcsönös bizalom és elfogadás jellemezte. A segítők mindenhol alkalmazkodtak a fiatalok éltmódjához.

Úgy gondolom, kutatás során szerzett tapasztalataim szerint megállapíthatom, hogy sikerül megvalósítani Faragó doktor úrnak azt a célját, hogy egy rossz divattal szemben nem ellenpropagandával kell felvenni a harcot, hanem egy másik új divatot kell teremteni.

Végsősoron a sport is egy szenvedély: játék, együttlét, szórakozás -ahogyan „Pingpong doki” megfogalmazta.

3.6. Szekszárd, Az Egészségért Alapítvány

Az Egészségért Alapítványt 1995-ben magánszemélyek hozták létre azzal a céllal, hogy segítsék mindazokat, akik egészségi állapotuk pozitív irányú elmozdulásáért tenni szeretnének.

A kuratórium tagjai: Dr. Hangay István, Dr. Kis Ernő, Dr. Kis Mária, Korsós János, Bomba Ernőné.

Foglalkozás egészségügyi szolgálatuk van (ami sajnos egyre zsugorodik) annak bevételeiből és pályázati pénzből működnek. A helyi önkormányzattól egy, a megyei önkormányzattól két alkalommal kaptak anyagi támogatást (30-50-50 ezer FT-t). A város kedvezően veszi működésüket, minden erkölcsi támogatást megad,

kiírt pályázatain támogatja őket. Tevékenységük sokrétű. Stopi Magház programjukkal hétvégi menedéket adnak az utcán céltalanul, program nélkül csellengő gyerekeknek és fiataloknak.

- Egészséges táplálkozás kortárs képzését valósították meg.
- Önérvényesítő tréninget tartottak Mezőgazdasági Szakképző Intézetben
- Drogmegelőző kortárs tréningeket és programokat szerveztek
- ISM támogatásával Drogkonferenciát szerveznek drogmegelőzésben tevékenykedő Tolna megyei szervezetek részvételével.
- Szekszárd Megyei Jogú Város Önkormányzatának segítségével többször drogepidemiológiai felmérést végeztek.
- Kiadványaik: „Kalitkába zárt repülés”, Szülők, nevelők kalauza.
- Szekszárd: Az Egészségért Alapítvány – Multimédia CD-ROM

Az alapítványnak a Stopi Magház programját látogattam meg, egy szombaton. Dr. Kiss Mária nagyon kedvesen fogadott és készségesen megmutatott mindent. Máriának orvos végzettsége van, szakterülete a drogprevenció. Munkatársa Szabó Józsefné aki végzettségét tekintve agrármérnök, ő végzi az adminisztrátori illetve titkári teendőket, és a Stopi magházban a foglalkozásokat is ő vezeti.

A gyerekekkel nagyon jó a kapcsolata mindkettőjüknek, ezt volt alkalmam meg tapasztalni. Rögtön szembe tűnt itt is, hogy munkájukat milyen elhivatottan végzik. Jelenleg egy irodaházban tartják a foglalkozásokat, ahol szombatoként 12-18 óráig fogadják az érdeklődőket. A gyerekek érkezése előtt, a doktornővel szendvicseket készítettünk az irodájában, és közben elmesélte, hogy nemrég költöztek ide.

Tulajdonképpen kényszer megoldásból, és így is nagyon örülnek, hogy egyáltalán kaptak helyet. Az előző helyről a bérleti díj miatt kellett eljőnniük. Nem tudták tovább fizetni, pedig azt a helyet mindannyian szerették. Ott saját zárható helyiségük volt, így tudták „kuckósítani” ezért a gyerekek is sokkal jobban magukénak érezték.

Az irodaházban kaptak egy kis szobát, amiben hétköznapi más programok vannak és itt nem tudják a játékokat elzárni. Az épületben van a doktornő irodája most ott tárolják a játékok egy részét, (ami elfér) és onnan hordják le.

A terem mérete miatt társasjátékoztak, rajzoltak, gyurmáztak, és közben beszélgettünk. 16 gyerek jött el a foglalkozásra, 11 lány és 5 fiú. A legfiatalabb 9 éves, a legidősebb 16 éves volt. A létszám itt is változó. A költözés óta azonban visszaesett a látogatottságuk.

Nagyon jó, barátságos hangulatban telt a foglalkozás. A szendvicsek itt is nagyon hamar elfogytak. A gyerekek vidáman meséltek nekem a klubban szerzett élményeikről, kirándulásokról, mozilátogatásokról, mutattak fényképeket. Sokat

emlegették az előző helyet. Elmondták, hogy ott sokkal több mindent tudtak játszani. Pingpong asztaluk is volt és a foglalkozásaikon készült alkotásaikat kitudták állítani. Most haza vitték.

Fegyelmezési problémáik nincsenek, rendbontásról itt sem tudtak beszámolni működésük óta nem volt még ilyen esemény.

Többnyire nehéz körülmények között lévő gyerekek illetve fiatalok látogatják a foglalkozásokat. Láthatóan nagyon igénylik és élvezik a figyelmet és a törődést.

Van egy család ahol nyolcan vannak testvérek, ebből hárman itt voltak most is. Édesapjuk jelenleg munkanélküli, alkalmi munkából próbálja a családját fenntartani. Mind a nyolc gyereket a családban nevelik. Ők kizárólag csak a Stopi Magházzal szoktak kirándulni vagy moziba menni, mert a család ilyen plusz költségeket nem tud finanszírozni.

Az alapítvány mindig állja a programokkal kapcsolatos költségeket. Annak ellenére, hogy rengeteg pályázatot készítenek, (időt, energiát nem sajnálva) és a doktornő ezt professzionális szinten és nagyon nagy lelkesedéssel végzi nem folyamatosak a bevételeik. (Volt alkalmam látni a pályázataikat.) Van amikor rendelkeznek anyagi bázissal, de volt már olyan is hogy félévre be kellett zárniuk, mert még a bérleti díjat sem tudták kigazdálkodni. Abban az időben a gyerekek az utcán csellengtek, és nagyon várták, hogy a Stopi Magház ismét megnyíljon, ezért az újra indítással nem volt gondjuk.

Nagyon jó volt látni, hogy minden nehézség ellenére egy ilyen jó hangulatú klubot működtetnek és elhivatottságukkal is példát mutatnak a gyerekeknek.

3.7. Visszaütalás a hipotézisre

Hipotézisemet minden pontjában a kutatómunka visszaigazolta. Egyértelműen bebizonyosodott számomra, hogy a primer prevencióban az éjszakai sportnak nemcsak létjogosultsága van, hanem kiváló lehetőséget nyújt a fiatalokkal való szakszerű, és az igényeik szerinti foglalkozásra.

Olyan körülményeket képes biztosítani, ahol kiválóan megvalósítható az indirekt pedagógiai módszerek alkalmazása, a példa mutatás a pozitív minta, és a helyes szemlélet átadása, személyiség fejlesztés, az egészséges életre nevelés, a közösség formálás, a szabadidő értelmes eltöltésének elsajátítása. Támogatja az önállóvá válást úgy, hogy közben a fiatal nem marad magára. Továbbá segíti a fölös energiák levezetését, illetve helyes mederbe való terelésését.

Különösen jónak és fontosnak tartottam a programban nagy számban jelenlévő férfi nevelők jelenlétét, mivel a résztvevők között igen nagy számban nevelkednek „apa nélküli” családban, így ezáltal is hozzá segíthetik őket a stabil férfi szerep megismeréséhez, illetve másolásához.

Fegyelmezési problémákról, nagyobb rendbontásokról, mint ahogy azt végig említettem sehol sem tudtak beszámolni. Így ez a feltevés is visszaigazolásra talált. Meglátásom szerint ennek az egyik oka, az hogy mivel megelőzésről van szó, ebben a programban mindenki úgy mond „tisztá fejjel” vesz részt a foglalkozásokon.

Azonban én a „varázsigét” még sem ebben látom. Akármerre jártam, mindenhol azt tapasztaltam, hogy a fiatalokra leselkedő nagyon komoly csábító veszélyek ellen, az „immunitást” legjobban elfogadó szeretettel, és a rájuk irányuló figyelemmel, (valamint önismeretük fejlesztésével) tudják kifejteni.

Örömmel észrevételeztem, hogy a segítők részéről ez mindenhol jelen volt, a hivatástudattal és a kiváló empátiás készséggel együttesen.

Úgy tapasztaltam, hogy csellegő gyerekekkel illetve fiatalokkal való foglalkozás során a kitűzött cél nem a társadalom megvédése volt a gyerekektől, hanem a gyerekek védelme a társadalom hatásaitól.

4. ÖSSZEGZÉS

4.1. A serdülők jelenlegi helyzete a mai társadalmi változásokban

Magyarországon a rendszerváltást követően megnőtt a társadalmi egyenlőtlenség. A magyar társadalom makroszintű folyamatai közül nagyon fontos a modernizáció. Ez a sajátos közép-kelet-európai hagyományok miatt megkésett, és felemás. A társadalmi problémák a fiatalok körében a legkifejezettebbek.

Magyarországon a társadalomból kiemelkedő, civil társadalom kibontakozását késleltette az állam. A fiatalok magukra maradtak. A család szocializációs szerepe csökkent. Bármerre jártam az országban mindenhol egyöntetűen arról számoltak be, hogy a gyereknevelésre egyre kevesebb idő jut, ezért a gyerekek egyre jobban magukra maradnak a problémáikkal.

A családokban a konfliktusok erősödnek, azonban úgy tűnik, hogy az kezd jellemzővé válni, hogy nem a konfliktus megoldásával próbálják enyhíteni a feszültséget, hanem annak elkerülésével illetve az abból való meneküléssel. Ennek köszönhetően nagyon megszorodott a gyermeküket egyedül nevelők száma.

Ehhez jön még a tömegkommunikáció széles körű kibontakozása, amely a családon belül még inkább személytelenné tette a kapcsolatokat.

A modernizáció mellett a társadalom perifériáján elhelyezkedők körében a devianciák reprodukciója is felgyorsult. A devianciák közül leginkább kimagasló a bűnözés, alkoholizmus, drogfogyasztás, öngyilkosság, játékszenvedély.

A probléma az, hogy mind a falusi és városi kultúrházakban bezárták az ifjúsági klubokat, könyvtárakat. Kutatásaim során csak elvétve találtam olyan helyeket

ahol nem így alakult illetve új kezdeményezéssel próbálkoznak. (lásd Pócsmegyer, Kalocsa) A gyerekek egyre kevesebb közösségi teret kapnak a közösségi élethez. Arról számoltak be, hogy a rendszerváltás előtt nagyobb odafigyelés (vagy kontroll) volt a jellemző, mivel az úttörőmozgalmon keresztül a gyerekek a szabadidejük nagy részét osztálytársaikkal, vagy idősebb iskolatársaikkal töltötték. A művelődési otthonok 87%-át szakszervezeti, 4 % egyéb szerv működtette.

A fent említett művelődési házak, és úttörőházak a rendszerváltást követően bezártak, vagy amelyik nem zárta be kapuit, az évekig anyagi és egyéb nehézségekkel küzdött a fennmaradásért.

Annyi azonban bizonyos, hogy azok a lehetőségek, amelyek a hasznos szabadidő eltöltést biztosították a gyerekeknek mára már megszűntek illetve átalakultak. Ezzel egy időben a plázák megjelenésével viszont a gyerekek körében is kiéleződni látszik a társadalmi egyenlőtlenség. Azok a fiatalok akik magasabb státusú családban élnek igénybe tudják venni az újonnan nyíló üzlethálózatok szolgáltatásait, míg a szegényebb családok sarjai kiszorulnak ezen kínálatok igénybe vétele alól.

A szabadidő eltöltési formákban egymástól jól elkülönülve jelennek meg a serdülők életében a társadalmi különbségek. Az országot elárasztották a plázák, különféle bevásárlóközpontok, discók, multik, cafék. Viszont ezek a szórakozási lehetőségek sem mindig a megfelelő irányba sodorják az ifjúságot, hanem egyre inkább a devianciák hatókörébe.

Ezekben az években felgyorsult játék-automaták elterjedése, a különböző bárók, presszók, kihasználtsága. Egyre több kamasz kallódik az utcán, játszótereken, nappal, és éjszaka egyaránt.

Az úttörőmozgalmat nem helyettesítette más intézmény. Megszűntek azok a sportolási és szabadidő eltöltési lehetőségek, amelyek régen minden gyerek számára költségmentesek, és elérhetőek voltak. Szükség van olyan civil szervezetek által fenntartott és működtetett klubokra, amelyek helyettesítik a régi programokat. Ehhez azonban időre van szükség, és tapasztalatra. Jelenleg sem a megfelelő számban működnek.

4.2. A primer prevencióval foglalkozó klubok jelenlegi helyzete

Az emberiség fejlődése során a szemléletváltás soha nem bizonyult könnyű és gyors folyamatnak, ez úgy tűnik a jelenlegi helyzetre is jellemző. Itt elsősorban az állam és a társadalom hozzá állására utalok.

A kutatásaim során egyértelműen beigazolódott, hogy a programban dolgozóknak nem elég emberileg és szakmailag jó segítőtvé válniuk, továbbá közel sem elég az elhivatott lelkesedésük, és áldozatos, önzetlen munkájuk.

A mai társadalmi viszonyok mellett elengedhetetlen, hogy hatékony manageri tevékenységet tudjanak kifejteni, hiszen maguknak kell megteremteniük a feltételeket a működéshez. A pályázatokon kínálkozó lehetőségek bővülnek, viszont a pályázat írás is szakértelmet kíván és a jól kidolgozott pályázatok sem mindig nyernek. Még a professzionális szakértelemmel bíró egyének sem tudják mindig biztosítani a működés folyamatosságát (lásd Stopi Magház esetét Szekszárdon) annak ellenére, hogy az igény mindenhol vitathatatlanul jelentkezik.

Elengedhetetlennek bizonyul az ügyvivők részéről a hatékony reklám tevékenység is. Így még több esélyt és lehetőséget tudnak adni maguknak, amennyiben sikerül kellő képpen felhívniuk a figyelmet, mert ezáltal biztosíthatják a fenmaradásukat.

Ezt igazolja Faragó doktor úr tevékenysége is. Beszélgetéseink során folyamatosan hangsúlyozta a sajtóval való jó kapcsolatuk fontosságát.

Az általam megismert klubok többségének bérleti szerződése van, így előfordul, hogy kiszolgáltatottá válnak a bérbeadóval szemben. Mivel piac gazdaságban élünk még az önkormányzatokra is jellemzővé vált a helyiség bérbeadásánál a piaci szemlélet, és az kapja meg a helyet aki többet fizet. Ezért ilyenkor a vállalkozóké az elsőbbség. A költözések sokszor megzavarják a klubok életét, és van amikor egy időre visszavetik a már befektetett rengeteg munkát.

4.3. Végezetül az ajánlás

A társadalmi vátozások következtében mindenhol arról számoltak be, hogy a csellengő gyerekek egy része nem csak „nem törődömségből” kóborol az utcán, hanem sokszor előfordul, hogy a szülő kényszerhelyzetéből adódóan. Mint már említettem sok a gyermekét egyedül nevelő szülő, és ha történetesen egy bevásárló központban vagy áruházban dolgozik, ott a nyitvatartás este 10-ig, van ahol még tovább is tart. Sűrűn előfordul, hogy a gyermekeiknek a kellő felügyeletét nem tudják biztosítani.

Fontosnak tartanám ebben a témakörben szélesebb körű összefogást, a társadalom és az állam részéről egyaránt. Annak tudatában is hogy az ISM most már jelentős támogatásban részesíti a MÉSE működését.

Továbbá fontosnak tartanám még jobban felhívni az egész társadalom, és a kormányzat figyelmét arra is hogy itt komoly anyagi befektetésről van szó.

Meglátásom szerint kötelességünk lenne mindannyiunknak felelősségteljesen végig gondolni, hogy gyermekeinkből egészséges adófizető állampolgárokat szeretnénk nevelni, vagy hagyjuk őket devianciába sodródni, kiegyensúlyozatlan, beteg emberekké, súlyosabb esetben bűnözővé válni. És majdan ezért milyen árat fogunk fizetni?

Erről Deák Ferenc gondolatai jutnak eszembe.

„Magad légy olyan, mint amilyennek fiadat látni szeretnéd.”

Tehát felelősségteljes viselkedésre csak úgy tudjuk gyermekeinket nevelni, ha mi magunk is felelősséggel viseltetünk irántuk.

Úgy gondolom, hogy a bekövetkezett változások megkövetelik a fent említett szabadidős lehetőségek még szélesebb körű elterjesztését és nagyobb támogatást érdemelnének, hogy lehetőségük legyen működésük további professzionalizálására.

Ez ösztársadalmi érdek lenne, és

- a g y e r m e k e k é s a z i f j ú s á g v é d e l m é t s z o l g á l n á -

ÍDÉZETT IRODALOM

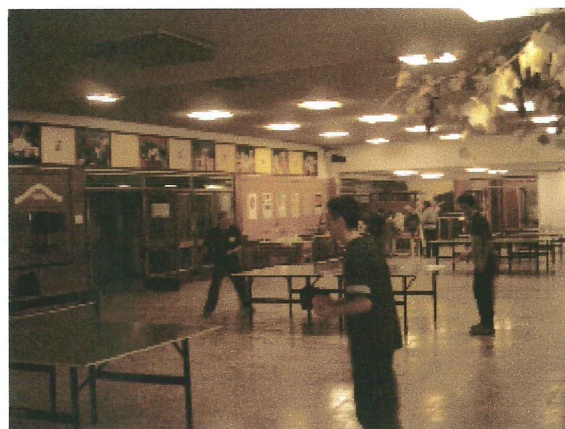
1. Szociális Statisztikai Évkönyv, KSH 2001(96.old.)
2. Szociális Statisztikai Évkönyv, KSH 2001(63.old.)
3. Topolánszky Ákos Ifjúsági és Sportminisztérium helyettes államtitkár
1999. május 12 Zánka „Prevenció99” Konferencia
<http://www.sulinet.hu/tanar/igatgatas/drog/5.html> 2004.03.03. 15:59
4. Csíkszentmihályi: És addig éltek míg meg nem haltak, kulturtrade 1998 (68.old.)
A szabadidő veszélyei. A pszichiáterek figyelmeztetése a Psychiatry című folyóiratban (1958) jelent meg, Kubey és Csíkszentmihályi (1990)
5. Csíkszentmihályi: És addig éltek míg meg nem haltak, kulturtrade 1998 (68.old.)
Vasárnapi neurózis. Lásd Ferenczi (1950), Boyer (1955) Catell(1955) munkáit
6. Erik H. Erikson: A fiatal Luther és más írások, Az életciklus: Az identitás epigenezise, Gondolat kiadó Budapest 1991. (437.old.)
7. Vikár György: Az ifjúkor válságai, Gondolat kiadó Budapest 1980. (485-486.old.)
8. Módszertani füzetek/ különszám,
Fiatalok az utcán–Tanulmányok a városi fiatalok utcai csoportjait eléni kívánó közművelődésről 1998-2000, Budapesti Művelődési Központ(20-24. old.)
9. www.holdsugar.hu 2004 március 27. 16.,00

FELHASZNÁLT IRODALOM

1. Csíkszentmihályi Mihály: És addig éltek, míg meg nem haltak. A mindennapok minősége Kultultrade, 1998
2. Droginfo 2001, Sziget Droginformációs Alapítvány 2001
3. Andy Furlong, Barbara Stadler, Anthony Azzopardi: Sebezhető Ifjúság, Bevedere Szeged 2003
4. [www. Holdsugar.hu](http://www.Holdsugar.hu)
5. Incze Zsuzsa: Csellengők, Alexandra 2003
6. Jávorszky Edit : Fejlődépszichológia Edutech Kiadó 1999
7. Fiatalok az utcán 2001. BMK Módszertani füzetek különszám,
Mátyus Alíz : A városi fiatalok utcai csoportjait elérni kívánó közművelődés

I. SZÁMÚ MELLÉKLET

Szentendre, Barcsay Jenő Általános Iskolában működő klub

II. SZÁMÚ MELLÉKLET

Pócsmegyer- Sziget Éjféli Sportbajnokság Egyesület

Karsai Gábor, a Művelődési ház és a klub vezetője

